

Salar Abdoh

Tehran as temstant

VERSUS AUREUS

Salar Abdoh

Teheranas temstant

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=19020916

Teheranas temstant:

ISBN 9789955346135

Аннотация

Žymaus amerikiečių rašytojo, eseisto ir žurnalisto, kilimo iš Irano, trečiasis romanas. Tai intriguojantis pasakojimas apie Maleko, universiteto dėstytojo, grįžimą į Teheraną, iš kurio dar vaikystėje su tėvu pabėgo į Ameriką. Nepaprasti įvykiai Irane, išdavystės, korupcija, represijos, nuolatiniai persekiojimai, motinos paieškos ir baimė dėl geriausio draugo, įsivėlusio į militarizuotą grupuotę, sudaro siužeto pagrindą, kuris prikausto dėmesį išskirtiniais veikėjais, atsidūrusiais sunkiai nuspėjamoje egzotiško krašto aplinkoje. Retrospekčių būdu skaitytojas nukeliamas ir į Antrojo pasaulinio karo laikotarpį, jungiant paralelinio pasakojimo grandis apie netolimos praeities neramumų draskomą Iraną. Atsiskleidžia sudėtingi žmonių likimai atsidūrus istorinių įvykių mėsmaleje, kai reikia perkainoti nusistovėjusias draugystės, meilės, sąžinės, tėvų ir vaikų santykių moralines kategorijas, prisitaikyti prie netvaraus pasaulio diktuojamų sąlygų ir nustatytų žmonių bendravimo normų arba žūti.

Содержание

MALEKAS	4
SINA	23
Конец ознакомительного фрагмента.	66

Salar Abdoh

Teheranas temstant

MALEKAS

Jis praleido savaitgalį viename analitiniame centre, įsikūrusiame netoli Diupono aplinkkelio Kolumbijos federacinėje apygardoje, dalydamasis mintimis su gausiu būriu atsistatydinusių amerikiečių kariškių ir politinių mokslų dėstytojų, progai pasitaikius teikiančių savo paslaugas įvairioms valstybinėms įstaigoms. Dabar, grįždamas į Niujorką naktiniu, penkios minutės po pirmos vykstančiu traukiniu, Reza Malekas, kuris kadaise regėjo, kaip įtūžusi minia ištempė iš vienos Bagdado alkoholio parduotuvės kažkokį vyrą ir jį padegė, sėdėjo beveik tuščiame vagone ir kankinamas prisiminimų apie sprogimo nuplėštą vieno žmogaus veidą šiek tiek drebančiomis rankomis siurbčiojo burboną iš nešiojamojo kompiuterio dėkle prastai slepiamo buteliuko.

Jo slogius prisiminimus išblaškė suskambėjęs mobilusis telefonas.

– Noriu, kad atvažiuotum. Turiu vieną reikalą.

Skambino Sina Vafa iš Teherano.

– Kaip tik dabar galvojau apie tai, kas prieš ketverius metus nutiko Mosule. Prisimeni?

– Tiksliau – prieš trejus. Tas vyrukas išlėkė į orą priešais mus tik už dvidešimties metrų. Po sprogimo sveika liko vien jo nosis, o kita veido dalis išsitaškė po dulkes.

Apie tokius dalykus Sina Vafa visada kalbėdavo atsainiai, tarsi tai jo nejaudintų. Ir, galimas daiktas, iš tiesų jo nejaudino. Tačiau jie nedavė ramybės Malekui. Jis nebuvo karys, koku dėjosį esąs Sina. Malekas buvo knygu žiurkė, tinkamu laiku atsidūrusi neteisingame kare. Po kurio laiko karo patirtis jam šiek tiek padėjo padaryti akademinę karjerą. Tam tikra prasme šis karas, nors ir kaip keistai skambėtų, išgelbėjo jam gyvybę. Tačiau jis taip pat matė dalykų, kuriuos mielai būtų ištrynęs iš savo atminties. Tokių kaip to vyro sudeginimas prie alkoholio parduotuvės Doros kvartale. Arba ta beveik sveikutėlė nosis Mosule, Irake. Vieną akimirką jų vedlys, gražus jaunas kurdas, trykšte trykštantis gyvenimo džiaugsmu ir entuziazmu, eidamas priekyje, už dvidešimties metrų nuo jų, pasakojo apie savo vestuvių planus, o kitą sekundę ant kažko užmynė ir akimirksniu liko be veido, tarytum jis visas būtų nuimtas kaip kaukė.

Kaip žmogus gali susitaikyti su tokiais dalykais? Jis norėjo pasikalbėti apie tai su Sina. Tačiau balsas telefono ragelyje nutilo – tolimesis ryšys nutrūko. Laukdamas, kol Sina vėl paskambins, Malekas mintimis nuklydo į Mosulą, Bagdadą, Teheraną ir, savaime suprantama, pas savo geriausią draugą Siną. Malekas stengdavosi negalvoti apie tai, kad Sina virto prisiekusiu, užkietėjusiu amerikiečių priešu. Tarsi jo siela būtų buvusi tik dar vienas sudegęs kūnas pakeleje, paslėptos bombos sprogimo

vietoje.

Tačiau dabar Sina vėl skambino jam. Ko norėjo? Kodėl skambino *jam*? Kiekvieną dieną Malekas iš pat ryto pabudęs skaitydavo naujienas apie žuvusius jaunos amerikiečių karius. Karas vis dar tęsėsi, ir kiekvieną kartą, matydamas tuos pranešimus ir skaitydamas žuvusiųjų pavardes, Malekas prakaituodavo kaip žmogus su nešvaria sąžine. Jis gyveno čia, Jungtinėse Valstijose, tačiau ši šalis buvo ne visai jo. Jis mokėjo mokesčius, turėjo neįkainojamą mėlyną Amerikos pasą ir jau dvejus metus dirbo gerai apmokamą dėstytojo darbą Niujorke. Nors jo koledžas buvo vidutinis, ir Malekas dėstė visai ne tuos dalykus, kuriuos studijavo, jis nesiskundė. Du kartus per savaitę pėsčiomis eidavo skaityti paskaitų, o po darbo pasivaikščiodamas grįždavo į savo ramų butą viršutiniame Harleme, esančiame už dvidešimties minučių kelio nuo koledžo. Jam patiko šis rajonas, aplinkui skambantis dominikiečių ispanų kalbos *stakato*. Mėgo žiūrėti, kaip vyrai iki išnaktų ant suoloelių žaidžia domino, o pagyvenusios moterys sėdi ant savo pliažo kėdžių ir plepasi žiūrėdamos, kaip jų maži vaikai dūksta ir važinėjasi paspirtukais. To pakako padrąsinti žmogų ir grąžinti jam viltį. Tai piršo mintį, kad labai pasistengus ir kabinantis į kiekvieną progą pasaulio neteisybes galima kaip nors ištaisyti. Čia išsipildė jo, imigranto, svajonė. Ir netgi pasirodė, kad gauti kvietimus vykti į Vašingtoną pasidalyti savo mintimis su rimtais seniais, atsistatydinusiaisiais kariais ir Pentagono veikėjais, buvo ne taip jau blogai.

Vėl suskambus mobiliajam telefonui jis iš karto paklausė

Sinos:

- Kam tau reikia, kad atvykčiau į Teheraną?
- Turiu teisinių problemų.
- Kokių problemų?

Jie kalbėdavosi tik angliškai. Taip susiklostė tais laikais, kai jiedu studijavo Berklio universitete Kalifornijoje. Kažkuriuo metu, apytiksliai – trečiųjų studijų metų pradžioje – Malekas pagaliau suvokė, kad Sina beveik garantuotai beviltiškas. Jis pasidarė vienu iš užkietėjusių koledžo „antiamerikiečių“ ir kalbėjo apie sugrįžimą į Rytus taip, tarsi ten jo būtų laukęs išsigelbėjimas. Iš pat pradžių Malekas manė, kad tai tik poza. Praeinanti stadija. Daugeliui pienburnių būdinga išlieti savo nuoskaudas deginant Amerikos vėliavas. Ilgainiui Sina iš to išaugo, tikino save Malekas. Ir kartkartėmis jis bandydavo priminti Sinai paprastus faktus: jis esąs Sina Vafa iš garsaus Vafų klanų, labai stambių Vidurio Rytų turtuolių atžala. Nors Vafos praturtėjo ne iš naftos, tačiau jų turtai vis dėlto buvo dideli. Tokie dideli ir taip sparčiai augantys iš Vafų verslo sandėrių su Amerikos bendrovėmis, kad per revoliuciją islamistai skyrė premiją už Sinos tėvo galvą. Tada tėvas su sūnumi buvo priversti bėgti iš Irano kaip stovi. Kiek kartų iki išnaktų jie diskutuodavo apie tą bjaurią praeitį. Ginčai apie Ameriką ir amerikiečius vos nepereidavo į muštynes. Ir apie visa tai jie kalbėdavosi angliškai, laikydamiesi šios kalbos tarsi kokios tikėjimo dogmos.

– Tai rimtas reikalas, – pasakė Sina sugriežtėjusiu balsu. – Tu vienintelis žmogus, kuriuo aš pasitikiu, Rezai. Man reikia, kad

būtum čia.

Malekas svarstė, ką visa tai galėtų reikšti. „Teisinių problemų“ tokiam vyrukui kaip Sina ir tokioje šalyje kaip Islamo Respublika galėjo kilti tik vienu atveju: pagaliau pavykus įtikinti teisną gražinti jam dalį konfiskuotų jo tėvo turtų. Jie buvo tokie didžiuliai – gamyklos, restoranų tinklai, žemė, sporto komandos, kino teatrai ir miškų ruožai palei Kaspijos jūros pakrantę, – tad net dalelė jų reiškė pasakiškus turtus. Vis dėlto, jeigu jam iš tiesų atsirado galimybė atgauti šiuos turtus, kilo klausimas, kodėl Islamo Respublika nutarė juos gražinti Sinai? Kaip jis įtikino valdžią, kad nusipelnė dalies savo bedievio, Ameriką mylėjusio tėvo turtų? Ir kuo jam galėtų padėti Malekas?

Akimirką Malekas tyliai priešinosi akstinui sutikti. Tiesa, jis nebuvo davęs sau žodžio niekada negrižti į Iraną. Jis tik neturėjo dėl ko ten sugrižti. Išskyrus Siną. Tada pajuto spąstus. Teisinės problemos reiškė, kad jam teks į kažką įsivelti. Pasirašyti kokius nors dokumentus. Nerimo apimtam Malekui šią akimirką kilo mintis truktelėti dar šiek tiek viskio. Kiti keleiviai jo traukinio vagone snaudė prie savo nešiojamųjų kompiuterių. Verslo žmonės. Jie gyveno palyginti ramiai, nors kartais ir tekdavo vėlyvą vakarą leisti į kelionę traukiniu ar anksti rytą skristi iš vienos šalies pakrantės į kitą. Galbūt jie turi kitus namus Vestčesteryje arba Česapike. Be abejo, jiems irgi nestinga rūpesčių, tačiau niekas niekada neprašys jų vykti į tokią vietą kaip Teheranas ir veltis į teisinius reikalus. Kokius teisinius reikalus? Irane žmogus arba elgiasi kaip liepta, arba atsiduria

kalėjime. Bet ar jis gali pasakyti Sinai „ne“? Ir kai tik Malekas suprato, kad negali neišpildyti draugo prašymo, slogutis iš karto išsisklaidė. Seno draugo niekas nepakeis. Jis nuvyks į Teheraną ir išstempS Siną iš to jovalo.

Malekas puikiai suprato, kad telefonu, dundant per Delavaro valstiją į šiaurę lekiančio traukinio ratams, skiriamas nuo Sinos tūkstančių kilometrų, daugiau informacijos iš jo neišpeš. Jausdamasis jau išitraukęs į jo reikalus ir tikriausiai tai išduodančiu balsu jis atsakė:

– Vasaros atostogos jau tuoj prasidės. Aš atvyksiu, bičiuli. Tada ir pakalbėsime.

Grižęs į Niujorką Malekas spėjo numigti vos keletą valandų. Jį pažadino telefonas. Skambino Klara Vikingstad. Priešingai, negu galėjai pamanyti iš jos pavardės skambesio, Klara buvo smulki moteris. Penktą dešimtį baigianti brunetė protingomis rudomis akimis, kurios žvelgė į pasaulį daugiausia besirūpindamos, kad nebūtų paneigta jos valia. Malekas didžiąją savo, suaugusiojo, gyvenimo dalį tyrė Vidurio Rytų filosofiją siekdamas filosofijos mokslų daktaro laipsnio. Vis dėlto jis matė, kad Klara šį regioną pažįsta geriausiai iš visų žmonių, kuriuos jis sutiko dirbdamas ten vertėju. Be to, ji buvo ir bene ambicingiausia iš jų visų. 2004-ųjų pavasarį Bagdade ji išgelbėjo Maleko kailį – tiesiogine šio žodžio prasme. Ir už tai jis jautėsi visąlaik jai skolingas.

– Malonu vėl kalbėtis su tavim, Rezai, – tarė ji. – Noriu kai ką tau pasiūlyti.

– Leisk, atspėsiu: tu vėl vyksti į Teheraną ir tau reikia vertėjo.

– Geresnio už tave nerasi.

Malekas ją patikino, kad bus laimingas galėdamas pasitarnauti. Bagdade ji išskėstomis rankomis stojo prieš perdėtai stropų JAV armijos seržantą, kuriam pasirodė įtartinas Maleko elgesys:

– Jis mano vertėjas, neleisiu suimti.

Šiam pabandžius nustumti ją nuo kelio ir įsakius porai savo treniruotų devyniolikmečių su uniformomis išvesti hadžį, ji blefavo, kad po aštuonių valandų Amerikoje ši istorija pirmiausia nuskambės per žinias.

– Ir taip baigsis tavo šlovinga karinė karjera!

To užteko ištraukti Malekui iš bėdos. Užteko, kad už tai ją pamiltų. Tačiau po keleto metų, sugrįžęs į Jungtines Valstijas, jis greitai pasidarė jai tik dar vienu šaltiniu, dar vienu vertėju, vienu iš vyrų, su kuriais Klarai kurį laiką teko dirbti įvairiuose neramiuose pasaulio užkampiuose. Malekas buvo numeris, veidas, vietinis vyrukas, su kuriuo permiegi keletą kartų, nes netolimas artilerijos dundėjimas sukuria puikią atmosferą atsitiktiniams lytiniais santykiams.

Ar visa tai reiškė, kad pyko ant jos? Ne, jokių būdu. Anot persų posakio, jis mielai klojosi jai po kojomis. Kartą Klara pasielgė kaip tikras draugas, ir jis to nepamiršo.

– Žinai, Klara, skaičiau tavo paskutinius straipsnius. Bet kuo iš tikrųjų tau parūpo Gvatemala? – paklausė jis.

– Mirties būriai. Pagrobimai. Įprasti dalykai. Man tiesiog prireikė kurį laiką atsipūsti nuo Vidurio Rytų, Rezai. Juk žinai,

kaip būna. Pats visa tai patyrei, – šiek tiek patylėjusi ji pridūrė. – Atsiprašau, kad negalėjau daugiau su tavim pasikalbėti tą savaitgalį.

Klara taip pat dalyvavo diskusijose tame analitiniame centre. Tačiau ji atvyko su kažkokiu vyru. Vyresniu, mandagiai atlaidžiu fotožurnalistu, tikriausiai įkopusiu į savo profesijos panteoną. Vienas iš tų vėtytų ir mėtytų Hemingvėjaus tipo žurnalistų, kurie savo gyvenimo aprašymuose nurodo parengę reportažus apie dešimtis karų įvairiausiose šalyse ir nepraleidžia progos apie tai pasakoti.

Vis dėlto tą šeštadienio vakarą Malekas su jais pavakarieniavo, o Klara pažadėjo jam paskambinti. Ir štai paskambino.

– Nieko baisaus, – pasakė jis. – Teherane turėsime į valias laiko pasikalbėti. Nebent Jo Didenybė tavo draugas fotografas vyksta ten kartu su tavim.

Ji nusijuokė:

– Ne, jis tik draugas. Be to, iraniečiai vis tiek neduotų jam vizos.

– Jie nori, kad tu priklausytum tik jiems, Klara, – banaliai pajuokavo Malekas, – ir aš jų už tai nesmerkiu.

Vašingtone ji paklausė, ką pastaruoju metu veikia, ir jis atsakė, kad ėmėsi dirbti dėstytoju Niujorke.

– Ką gi, regis, tu įsitvirtinai Amerikoje, Rezai. Tai geriau, negu vaikytis istorijų, amžinai nerimauti, ar paskui gausi darbo, tiesa? Tu čia radai savo nišą. Laikykis jos.

Jis ir vėl mintyse nusistebėjo, kokie savotiški pasidaro žmonių

santykiai atliekant tokį darbą kaip Klaros. Susitikęs su žmonėmis trumpai suartėji, kartais – dėl tokių aplinkybių, kokios susiklostė aną pavasarį Bagdade – netgi pernelyg. Sykiu dirbi, sykiu miegi, o paskui, įvykdęs užduotį, trauki savais keliais. Gal kuri laiką dar palaikai ryšius, tačiau gyvenimas daro savo, ir ryšys susilpnėja. Deja, taip jau būna. Net romanai dėl tokio darbo specifikos greitai užsimezga ir greitai nutrūksta.

– Taip, tai saugus darbas, Klara. Tik nežinau, ar pavyks jį išsaugoti.

– Kodėl?

– Jie reikalauja, kad parašyčiau dar vieną knygą.

Ji vėl nusijuokė, šį kartą taip, tarsi jis būtų pasakęs kažką kvaila.

– Rezai, betgi rašyti knygas yra dėstytojo darbo dalis. Kiek metų tu mokeisi rašyti?

– O jeigu neparašysiu, ir dar greitai, jie paspaus man ranką ir pasakys sudie. Jiems tik trumpam reikėjo dėstytojo – *smėlynų negro*, – tarė jis, pabrėždamas paskutinius žodžius, kad išpūdingiau skambėtų. – Tikriausiai jiems reikėjo įvykdyti kažkokias samdymo kvotas. Dabar jas įvykdė ir...

– Liaukis taip kalbėti, Rezai. Daraisi tikras zirzlys.

– Klara, – neatlyžo jis, – tu žinai, kad man patinka mano dabartinis gyvenimas. Jis paprastas. Jis ramus. Kartais mūsų rajone gali išgirsti pistoleto šūvį, tačiau ne granatų ir bombų sprogimus. Čia, Harleme, tikras rojus. Nenoriu jo prarasti. Tikrai tikrai nenoriu.

– Neprarasi. O jei ir prarastum, visada gali vykti į Vašingtoną ir dirbti kokiam nors analitiniame centre. Jų čia gyvas velnias. Aš net galėčiau tarti už tave gerą žodį. Turiu ryšių.

Ji buvo pasirengusi jam padėti. Iš širdies.

– Nori pasakyti, kad aš galėčiau kiekvieną dieną sėdėti kokiam nors kambarėlyje ir pliekti vieną pranešimą po kito nekvaršindamas sau galvos, jog pasaulis ritasi velniop.

– Pasaulis visada ritasi velniop, Rezai. Neimk taip į širdį.

Ji padėjo ragelį, o jis ilgą laiką mąstė apie šiuos du pokalbius telefonu. Klara Vikingstad norėjo, kad jis vyktų į Teheraną ir vėl būtų jos vertėjas, o Sina pageidavo, kad jis atvyktų padėti jam tvarkyti kažkokių reikalų. Malekui tas miestas, Teheranas, panėšėjo į pasiklydusį, sutrikusį ir labai pavojingą vaiką. Vis nepaliaujamai augantį. Jis plėtėsi visomis kryptimis, ir dešinioji jo ranka nežinojo, ką daro kairioji. Toje vietoje daugiausia viešpatavo tyli neviltis, nors retsykiais kas nors ir iškrėsdavo kokią nors didvyrišką, tačiau beprasnę, kvailystę, kuri neduodavo jokios naudos. Gyvendamas tame mieste po kurio laiko pavargsti nuo kasdienės kovos dėl kiekvieno mažmožio. Ir vieną dieną pabudęs suvoki, kad nebemoki šypsotis. Ilgų, juodų dievobaimingų moterų čadru niūrastis ima dusinti. O pabuvojęs turtuolių vakarėliuose, kur pataikaujama visoms, kokios tik įmanomos, ydoms, jauti, kad oro trūksta dar labiau. To miesto pakvaišimas, jo asimetrija, iš visų pusių tykantys įvairiausio pobūdžio pavojai ilgainiui darosi nebepakeliami. Kyla noras bėgti. Bet iki to laiko jau būni įjunkęs

į Teheraną. Jis prikausto tave. Jis tikrai kurį laiką buvo prikaustęs Maleką. Ir jis bijojo šio miesto. Bijoję todėl, kad puikiai jį pažinojo: čia akimirksniu viskas gali pasisukti prieš tave. Ir tada tu atsidurtum beviltiškoje padėtyje, neturėdamas kur eiti ir į ką kreiptis.

* * *

Jo kabinete buvo Kandisė Vinsent.

Jų bendravimas užsimezgė prieš tris mėnesius. Pavasario semestro pradžioje. Vieną dieną ji įėjo į jo kabinetą ir paprašė pagalbos.

– Dėstytojau, noriu ko nors daugiau pasiekti. Noriu aprašyti savo gyvenimą tokį, koks jis yra.

Papasakoti, kaip yra *iš tiesų*, pasakė ji. Ką iš tiesų reiškia būti juodaode moterimi, tuoj įkopsiančia į ketvirtą dešimtį, auginančia du mažus berniukus savo bute viename iš socialinių daugiabučių anapus upės Bronkse. Ar jis negalėtų jai padėti? Gal retkarčiais duotų patarimų?

Keista, kad tokios pagalbos ji paprašė Maleko. Tai neįėjo į jo pareigų apibrėžimą. Tačiau Malekas sutiko. Pažadėjo skaityti jos rašinius. Ir juose nebūtinai turi būti aptariamose tik mokymo programoje numatytos temos. Jis juos pataisysiąs. Patarsiąs.

– Nesijaudink, Kandise.

Iš tiesų jis tai darė daugiau dėl savęs negu dėl jos. Pagalba šiai studentei, nutarė jis, bus tas išeities taškas, nuo kurio jis pradės

čia, Amerikoje, naują gyvenimą. Nuo kažko juk reikia pradėti, tai kodėl ne nuo Kandisės Vinsent? Taigi jis tris mėnesius skaitė išsamius jos gyvenimo aprašymus – kokios dramos vyksta kiekvieną rytą paliekant vaikus mokykloje, kaip ji kiekvieną savaitę dūsta valstybinių įstaigų priimamuosiuose, laukdama maisto talonų ir pažymų pašalpai, kompensacijai už komunalines paslaugas, sveikatos draudimui gauti. Nesibaigianti stumdymosi ir biurokratijos karuselė, kuri priminė jam, kaip žmonės gyvena Teherane. Kandisės pasaulis jam buvo tolimas, bet pažįstamas. Ir pamažu iš šio susirašinėjimo netikėtai užsimezgė nuotolinė bičiulystė. Tyra. Ji daug neprašė, tik atsakyti į elektroninius laiškus.

Tačiau dabar artėjo mokslo metų pabaiga, ir Kandisė vėl apsilankė jo kabinete susirūpinusi, kad, jai baigus koledžą, jis pamirš ją ir nebenorės toliau skaityti jos rašinių.

- Ar leisite man ir toliau siųsti jums savo rašinius, dėstytojau?
- Žinoma.

Nudelbusi žvilgsnį į šalį ji tarė:

- Mano berniukų tėvas netrukus išeis iš kalėjimo.
- Ar tai gerai, ar blogai, kad tavo vyras išeis į laisvę?

Ji papurtė galvą:

- Jis jau seniai man ne vyras. Tik vaikų tėvas. Nežinau, ar čia gerai, ar blogai. Pažiūrėsime. Kad ir kas nutiktų, būkite tikras, aš jums apie tai parašysiu.

Jis atsistojo, o ji žengė artyn ir stipriai, šiltai, seseriškai apkabino. Atsitraukusi pažvelgė į jį ir tarė:

– Mano knygoje jūs esate teigiamas personažas, dėstytojau. Jis patikino, kad irgi jaučia simpatiją jai.

Po pusvalandžio Malekas sėdėjo prie anglų kalbos katedros vedėjo kabineto durų. Jis buvo gavęs vedėjo elektroninį laišką, kuriame šis pranešė, kad jam skubiai reikia susitikti su Maleku, kol dėstytojai neišsivažinėjo vasaros atostogų. Kyštelėjęs galvą iš savo kabineto ir pamatęs čia pat sėdintį Maleką, jis rankos mostu pakvietė įeiti. Vedėjas buvo vienas iš tų energingų mažų administratorių, kupinų nervingo entuziazmo. Malekas dažnai matydavo jį tolimuose pastato flygeluose, tikrinantį, ar kitų katedrų augalai tinkamai palaistyti. Lygiai prieš trejus metus šis vyrukas netikėtai atsiuntė jam elektroninį laišką siūlydamas dirbti jų katedroje rezidentu žurnalistu. Po vienerių metų bandomojo laikotarpio, jeigu viskas bus gerai, jie kasmet atnaujinsią sutartį su Maleku. O po penkerių metų jis galėsias gauti ir nuolatinį etatą.

Malekui nespėjus net atsisėsti vedėjas paklausė:

– Kaip manote, ar galėsite kitais metais išleisti kokią nors knygą?

– Kol kas dar renku jai medžiagą.

– Ką tai reiškia?

Vedėjo balse skambėjo nuoskauda, tarsi Malekas būtų jį įžeidęs. Jis buvo teksasietis ir turėjo neįprastai aukštą balsą. Savo nišivylimą jam reikėjo nukreipti į kokią nors konkretų dalyką, ir tai, kad Malekas neįstengė publikuoti nė vieno straipsnio apie Vidurio Rytus, suteikė galimybę jam pasiraukyti.

– Pakviečiau jus čia dirbti, nes knygoje, kurią parašėte, išvelgiau jūsų galimybes. Aš kovojau, kad būtumėte priimtas dirbti mūsų koledže.

Iš tiesų tai nebuvo knyga, veikiau reportažų iš amerikiečių karų pakraščių rinkinys, ir sumanymas ją išleisti Malekui į galvą atėjo beveik atsitiktinai. Baigęs Berklio universitetą jis dar septynerius metus plūkėsi siekdamas Vidurio Rytų studijų daktaro laipsnio. Septynerius metus studijavo sufistų, musulmonų mistikų, gyvenusių Basroje, nūdienos Irake, prieš tūkstantį metų, filosofiją. Jos mokyklas, kurių atstovai nepaliaujamai skelbė, kaip Dievo šviesa apšviečia visus ir kiekvieną. Malekas nemanė, kad šis studijų objektas nenaudingas (kas nors juk turi studijuoti tokius dalykus), tačiau 2002-aisiais, kai jis gavo šios srities daktaro laipsnį, amerikiečiai jau buvo Afganistane, rengėsi invazijai į Iraką, ir retas kuris universitetas ieškojo žmogaus, galinčio papasakoti studentams apie musulmonų mistikus, gyvenusius prieš tūkstantį metų. Taigi jis susikrovė daiktus ir grįžo namo. Sina, kuris jau keletą metų gyveno Teherane, padėjo savo senam draugui gauti vertėjo darbą; vėliau Malekas išitvirtino vertimų srityje ir susirado savų klientų, žurnalistų, kartkartėmis atvykstančių rengti reportažų, tokių kaip Klara Vikingstad. Ilgus metus studijuodamas doktorantūroje Malekas ištobulino ir arabų kalbos įgūdžius, todėl jis tapo vienu iš tų retų vertėjų, kurie galėjo lydėti Vakarų žurnalistą ne tik Irane ir Afganistane, bet ir Irake bei kitose arabų šalyse. Po kurio laiko jis pasidarė

labai paklausus vertėjas, kurio pavardė buvo užrašyta kiekvieno Europos ir Amerikos užsienio korespondento adresų knygelėje. Taip jis ėmė dalyvauti įdomiuose įvykiuose ir pamažu pradėjo pats rašyti laisvu laiku nedidelius reportažus, publikuoti juos Azijos laikraščiuose ir interneto portaluose. O tada tarsį iš dangaus nukrito šis teksasietis su aukštu nosiniu balsu: jis parašė Malekui elektroninį laišką siūlydamas dirbti jo vadovaujamoje katedroje ir mokyti studentus rašyti *kūrybiškus reportažus*. „Kodėl gi ne?“ – pamanė Malekas. Šiaip ar taip jam ėmė įkyrėti gyvenimas Teherane, nuolat važinėjant po Vidurio Rytų regioną. Toks darbas ilgainiui įklampina į detales: dar vienas savižudis sprogdintojas, dar vienas pasikėsinimas į aukštą pareigūną. Dar viena raketa, paleista iš radijo bangomis valdomo lėktuvo, nukrypo nuo kurso ir nusinešė keturiasdešimties vestuvinių gyvybes. Pasidarai ciniškas, o paskui dėl ciniškumo ima graužti sąžinę ir nebetenki ramybės. Taip susidarė ydingas ratas. Toks ydingas, kad Malekas jau buvo pradėjęs žaisti su opiumu, kurio tarp Teherano ir Kabulo ilgai ieškoti netekdavo.

Taip, jis grįš į Ameriką ir mokys studentus kūrybiškai rašyti reportažus, kad ir ką tai galėtų reikšti. Teksasiečio pasiūlymas buvo Dievo dovana, gelbėjimosi ratas. Turint galvoje, kad Malekas nagrinėjo musulmonų mistikų filosofiją daugiau negu dešimtmetį, įskaitant paskutinius bakalauro studijų metus, mokslinio darbo siūlymas tikriausiai buvo savotiška gražaus, idealaus teisingumo apraiška. Jis to nusipelnė.

– Kol kas renku medžiagą, – pasakė jis vedėjui. Tai buvo

akivaizdus melas. Jis neturėjo jokių sumanymų. O knygą todėl, kad likimo valia atsidūrė tų karų kūrybą ir tiesiog pavaizdavo, ką matė. Jis buvo ne toks kaip Klara Vikingstad ar kiti žurnalistai, kuriems vertėjo. Jis buvo ne profesionalas. Tuos įvykius aprašyti jam pavyko todėl, kad buvo jų liudininkas. O tai didžiulis skirtumas.

Vedėjas paėmė nuo stalo buteliuką kažkokių vaistų, iškratė sau į saują keletą skirtingų spalvų piliulių ir vienu kartu tarsi kokius saldainiukus jas prarijo. Paskui gurkštelėjo kavos ir pažvelgęs į Maleką tarė:

– Ir dar šis tas.

Malekas laukė, kol jis baigs.

– Mes priimsime kitą žmogų dėstyti to paties dalyko kaip ir jūs. Jis pradės dirbti rugsėjį.

Tai štai dėl ko vedėjas iš tikrųjų šiandien jį išsikvietė. Jis norėjo pranešti Malekui žinią, kad jie samdo kitą žmogų, kuris konkuruos su juo dėl nuolatinio dėstytojo etato.

Malekas iš tiesų nežinojo, ką jam atsakyti. Tam tikra prasme vedėjas elgėsi kilniai, pranešdamas apie tai Malekui. Jis išsikvietė jį norėdamas įspėti. Girdi, *verčiau parašyk ką nors apie tuos savo Vidurio Rytus, dėstytojai Malekai, arba virsi istorija.*

– Norėčiau susitikti su tuo žmogumi, – pasakė Malekas. – Savo būsimuoju kolega.

Vedėjas staiga pralinksmėjo. Gal tiesiog greitai suveikė tos piliulės.

– Štai ką jums pasakysiu, – jis pasirausė savo stalčiuose

ir ištraukė knygą. – „Žiema Babilone“. Autorius – Džeimsas Makgreivis. Tai fantastiška knyga. Ją parašė naujasis jūsų kolega. Iš dalies joje kalbama apie tuos pačius dalykus kaip ir jūsų knygoje. Na, ne visai tuos pačius. Jis – buvęs jūrų pestininkų kapitonas. Tarnavo Irake, Afganistane ir panašiose vietose. Tai gera knyga. Ji gali jus įkvėpti. Turėtumėte ją perskaityti.

– Jau perskaičiau.

Vedėjas atrodė apstulbęs, tarsi jam netilptų galvoje, kad Malekas skaito kitų žmonių knygas.

– Ir ką apie ją manote? – paklausė jis.

– Ji puiki.

– Kodėl taip galvojate?

– Joje rašoma tiesa.

Paskui, norėdamas patikinti vedėją, pridūrė:

– Aš net naudojau ištraukas iš jos per savo paskaitas.

Malekui išėjus iš vedėjo kabineto katedroje prasidėjo šventinis sambrūzdis – buvo švenčiama mokslo metų pabaiga. Ant ilgo stalo stovėjo išrikiuoti vyno buteliai, ir jauni, menkai apmokami dėstytojai doktorantai rinkosi valgyti dosnių vaišių, išdėliotų ant to stalo. Malekas valandėlę pastovėjo prie jo stebėdamas susirinkusiuosius. Pirmaisiais metais koledže, abejodamas, ar jam pavyks išsilaikyti šiame darbe ilgesnį laiką, jis neužmezgė beveik jokių pažinčių, vengė patraukti į save dėmesį ir apsiribojo savo dalyko dėstymu. Apie daugumą nuolatinių dėstytojų jis nieko nežinojo, išskyrus tai, kokius dalykus jie dėsto – Šekspyro kūrybą, Amerikos, Viktorijos laikų literatūrą.

Tačiau šiais metais – galbūt dėl to, kad jį spyrė vedėjas – ėmė labiau domėtis savo kolegomis. Ėmė lankytis katedros susirinkimuose – atsisėdavo kabineto gale ir klausydavosi. Per šiuos susirinkimus jis pastebėjo, kad dėstytojai pasidaliję į frakcijas. Jie nesutarė. Daugiausia dėl niekų. Katedroje buvo įsigalėjusi nedidelė korupcija, pasireikšdavusi tuo, kad visus sprendimus priimdavo vedėjas ir jo artimi bičiuliai. Jie teikė vienas kitam paaukštinius, skirdavo sau mažesnę darbo krūvį ir apskritai patogiai gyveno savo valdomame mažyčiame feode. Perpratęs šią schemą Malekas iš karto su ja susitaikė. Nors vedėjas buvo šiek tiek nesąžiningas, tačiau jis bent jau nežudė žmonių. Bagdade Malekas matė, kaip visas rajonas ėmė liepsnoti kilus nesutarimams dėl to, kam turi atitekti amerikiečių per klaidą paliktas elektros generatorius. Ten buvo kūno ir kraujo pasaulis, čia – tekstų, rašalo ir nuobodžių niekų rašinėjimo pasaulis.

Jam buvo įdomu, kaip rudenį čia seksis Jungtinių Valstijų jūrų pėstininkų kapitoniui Džeimsui Makgreiviui. Tas vyrukas *parašė* ištis gerą knygą apie karą. Bet kas jam šovė į galvą, kad nutarė atsisakyti adrenalino ir ateiti į tokią vietą dirbti dėstytoju? Kaip jis visa tai ištvėrs?

Ši mintis privertė Maleką iš naujo apmąstyti tai, kas atsitiko per ankstesnį semestrą. Vienoje jo studentų grupėje mokėsi lotynų amerikietis, vardu Ezekielis. „Vadinkite mane Yziu“, – pasakė jis Malekui. Pirmąsias keletą savaitių Yziui sekėsi neblogai. Jis visuomet būdavo mandagus, niekada nevēluodavo ir

rašydavo vidutiniškus rašinius apie nelabai reikšmingus dalykus. Paskui vieną dieną nei iš šio, nei iš to ėmė ir aprašė, ką jam teko patirti Špeicherio bazėje Irake, netoli Tikrito, kur buvo nusiųstas atlikti Niujorko valstijos Nacionalinės gvardijos nario tarnybos:

Ar žinote, dėstytojau, ką penkiasdešimto kalibro kulkosvaidis gali padaryti irakiečių šeimai, kuri nepamatė ranka duoto tavo signalo sustoti? Prieš keletą dienų paieškojau internete informacijos apie jus. Perskaičiau kelis jūsų rašytus tekstus. JŪS ŽINOTE, kaip ten buvo. Tačiau jūs stovite ant pakylės ir šypsotės tiems avigalviams auditorijoje, tarsi pasaulis būtų gražutis ir švarutis, ir vienintelė problema – Naujojo Džersio universalinėje parduotuvėje išsirinkti Kalėdų dovanas. Manote, taip elgtis sąžininga? Jūs ir tokie kaip jūs, dėstytojau, esate tikri šikniai. Visas šitas koledžas vieni šikniai. Visa ši šalis vieni šikniai.

Šis vaikas jau buvo sulaukęs dvidešimt penkerių, jo rašyba – nepriekaištinga, o parašęs šį raštelį jis niekada daugiau nepasirodė Maleko paskaitose. Malekas laukė jo sugrįžtant, iki pat paskutinės minutės nenorėdamas išbraukti iš studentų sąrašų. Ir visą laiką per tas keletą savaičių, likusių iki semestro pabaigos, jis nerado sau vietos laukdamas kokios nors blogos žinios apie tą vaikį, miglotai kaltindamas save dėl to, kas nutiko.

Jūs ir tokie kaip jūs, dėstytojau, esate tikri šikniai.

Kitą semestrą jis prigludė po savo sparnu Kandisę Vinsent – Kandisę, kuri nieko nežinojo apie karą, bet kartais rašydavo tiesiog angliškai.

SINA

Malekas sėdėjo arbatinėje Orumijos gatvėje, Teherane, stebėdamas pro šalį srūvančius automobilius. Aplinkui skardeno azerbaidžaniečių kalba, rangėsi rūkstančių kaljanų dūmai. Arbatinės patalpa buvo ankšta, perpildyta žmonių kūnų ir persmelkta išsivadėjusiu darbininkų prakaitu, pakenčiamu jų skurdu. Ji buvo visiškai nepanaši į kaljanines turistams Stambule, Kaire ar netgi Damaske, kur žmonės valandų valandas žaisdavo „trik trak“ arba nerūpestingai šnekučiuodavosi iki išnaktų. Kitoje Vafos alėjos pusėje sustojo motociklas. Tačiau juo atvažiavo ne tas žmogus, kurio laukė Malekas. Jis čia įsitaisė ilgam, nors ir buvo alergiškas dūmams. Geresnės vietos stebėti nebūtų radęs.

Išgirdęs kažką šaukiant į jį vardu, jis apstulbo. Tas vyras įėjo kažkaip nepastebėtas ir prisislinko ilgu suolu prie Maleko. Pilkas kostiumas. Trumpa barzda. Neseniai kirpti plaukai. Jis neatrodė panašus į *Ettelaat* – saugumo – agentą, tačiau buvo akivaizdu, kad šiame pasaulyje turi daugybę pažinčių. Jis neatrodė kaip sukčius, veikiau – kaip advokatas. Šioks toks skirtumas tarp sukčių ir advokatų yra. Malekui teko susidurti su tokiais žmonėmis kaip šis. Jie visada mokėdavo prisitaikyti. Islamo revoliucija tokiems išėjo į naudą. Jie žinojo, su kuo reikia palaikyti ryšius. Šiems žmonėms nereikia tardyti, jie moka išgauti informaciją apdūmę akis gražiomis kalbomis.

Malekas tarė:

– Tiesą sakant, nè nežinau, ką čia veikiu.

– Jūs stebite savo draugo Sinos Vafos namą.

– Žinau, pone...

– Fani.

– Tačiau nelabai suprantu, dėl ko tai darau. Noriu pasakyti, kad pakankamai gerai gyvenu toli nuo čia, Amerikoje, kaip, esu tikras, jūs žinote.

– Ir kuo gi geras tas gyvenimas?

– Na, ten nereikia stebėti žmonių namų prieš einant pasikalbėti. Ypač geriausio draugo namo.

– Tikriausiai tai priklauso nuo aplinkybių.

– Ir kokios gi tos aplinkybės?

Jis tikėjosi, kad Fani atšaus, jog tai Malekas turėtų pasakyti jam, kokios tos aplinkybės. Tačiau Fani tik stebėjo jį. Atrodė, kad jam smagu sėdėti su visiškai nepažįstamu žmogumi šioje arbatinėje ir kalbėtis su juo kaip su senu draugu arba priešininku. Akivaizdu, kad ši situacija teikė jam malonumą. Tą dvigubų reikšmių ir nerūpestingų žodžių mūšių pasaulį nuo jo gyvenimo Niujorke skyrė ištisi šviesmečiai. Išižiūrėjęs į Fani veidą Malekas suprato, kad šiam žmogui jis patinka – kol kas. Viskas labai paprasta: Fani būtų smagu taip pasižodžiuoti su bet kuriuo žmogumi, turinčiu pakankamai savitvardos lengvai neišsigąsti. Nemažai žmonių, taip netikėtai užklupti, būtų visiškai pasimetę, tačiau Malekas mokėjo tvardyti. Jis pasimesdavo daugelyje situacijų, tačiau ne tokiose.

Fani apžvelgė arbatinę, ir Malekas akimis nusekė jo žvilgsnį.

Tai buvo grynai vyriškas pasaulis. Tarsi moterų nė nebūtų, pamanė Malekas. Vyrų persvara buvo dar vienas skirtumas tarp Teherano ir Niujorko – ten jis gyveno į moterų pusę pasvirusiame pasaulyje. Dauguma jo studentų, kaip ir Kandisė, buvo moterys. Taip pat ir daugelis klientų fizinės terapijos kursuose Čelsyje, kuriuos jis ėmė lankyti, norėdamas atsikratyti nugaros skausmo, varginusio jį po autobuso avarijos Afganistane, Badakšano provincijoje, į kurią pateko prieš ketverius metus. Jeigu tarp visų šių vyrų čia būtų atsiradusi bent viena moteris, atmosfera pasidarytų kitokia. Staiga Malekas pajuto ilgesį, tarsi jam būtų lemta niekada daugiau nepamatyti moters, ir turėjo susiimti, kad atsikratytų šio kvailo svajingumo ir sutelktų mintis kitam žodžiui mūšio su Fani periodui.

– Sina Vafa iškviatė jus į Teheraną. Ir ne šiaip sau. Ar žinote, kodėl? – paklausė Fani.

– O gal aš atvažiavau savo iniciatyva? Iš kur žinote, kad atvykau jo kviečiamas? Šiaip ar taip, bet gal šis pokalbis turėtų vykti mažo, niekuo neišsiskiriančio viešbučio numeryje miesto centre?

Fani nusijuokė ir garsiai užsakė dar po puodelį arbatos sau ir Malekui.

– Čia ir yra miesto centras, pone Malekai. Ar žinote, dėl kokios priežasties jūsų draugas čia pasikviatė?

– Ne.

– Du tūkstančiai ketvirtaisiais ir penktaisiais jūs lankydavotės Irake ir Afganistane. Keletą kartų vykote ten su ponu Vafa.

– Nemaniau, jog kam nors tai gali būti įdomu.

– Ką veikėte tose vietose, kur lankėtės?

Malekas grįžtelėjo į dešinę ir kairę manydamas, kad aplinkiniai klausosi jų pokalbio. Tačiau niekas nesiklausė. Užėjoje buvo įjungtas televizorius, ir tą akimirką per žinias ekrane pasirodė Irano prezidentas, sakydamas kažkokią kalbą. Kažkuris lankytojas turkų kalba garsiai išvadino jį „kekšės vaiku“, galiausiai kitas paprašė perjungti kanalą pareikšdamas, kad nebegalys žiūrėti į to „kvailio snukį“.

– Aš dirbau su žurnalistais. Kaip ir Sina. Mes daug keliaudavome. Kartais sykiu, kartais ne. Įdomūs buvo laikai. Štai ir viskas.

– Mane vis tiek domina, ką judu ten veikėte.

– Man tai jau praeitas etapas.

– Tačiau jūsų draugas ir toliau vyksta į tokias keliones.

– Gal jis vis dar dirba su užsienio žurnalistais.

Fani dėbtelėjo į Maleką. *Nejaugi tu laikai mane kvailiu?* Ir paklausė:

– Ar žinote ką nors apie KAF?

Kaip jis gališ nežinoti? KAF buvo sutrumpintas pavadinimas vienos organizacijos Teherane, dangstančios savo veiklą nepaprastai reakcingo laikraščio leidyba. Šie vyrukai nesiūlė nukapoti galvų netikėliams, jie reikalavo tai padaryti.

– Nepatikėsiu, jei pasakysite, kad Sina Vafa dirba KAF.

– Kodėl? Todėl, kad nenorite? Ar todėl, kad manote, jog KAF nieku gyvu nepriimtų tokios nešvarios kilmės žmogaus kaip Sina

Vafa?

– Dėl abiejų priežasčių. Be to, ką Sinos išvykos į Iraką turi bendra su KAF?

Dar vienas nepatiklus Fani žvilgsnis. Ir tada jis tarė:

– Pats užduokite visus šiuos klausimus savo draugui, pone Malekai, – jis nusišypsojo ir atsistojo.

– Tai viskas? – nusistebėjo Malekas.

Jis tikėjosi, kad jam bus atskleista daugelis paslapčių. Net pateikta siūlymų. Taip daryti buvo įprasta. Normalu. Kartą, Malekui dirbant su užsienio žurnalistais, jį išsikvietė Saugumo ministerijos darbuotojai, pavaišino arbata ir parodė nuotraukas, kuriose jis užfiksuotas su įvairiais reporteriais, tarp jų ir Klara Vikingstad. Paklausė jo, ar nenorėtų bendradarbiauti su jų įstaiga. Tačiau jo nespyrė. Tokie pokalbiai buvo įprasta procedūra: *Jūs dirbate su užsieniečiais, ir mes norime žinoti, ką jie veikia*. Jie netgi turėjo jo nuotraukas su Klara Beirute ir Amane. Jiedu lankėsi ten daugiau iš smalsumo, negu su darbo reikalais. Jeigu kas nors ir galėjo jį sutrikdyti, tai tik tokia medžiaga. Tačiau net tada jis išliko šaltakraujiškas. Jis taip pat mandagiai atsisakė paaiškinęs, kad toks siūlymas jo nedomina. Ir jie jo nevertė. Saugumiečiai išmanė savo darbą. Jie pasiūlė jam dar arbatos ir ėmė suokti: *Jeigu kada nors apsigalvosite, susisiekite su mumis*. Po keleto metų vėl jį išsikvietė. Šį kartą jie žinojo, kad jis išleido knygą, nors tai nekėlė jiems nepasitenkinimo. Jie jau žinojo, kad jis rengiasi dėstyti Niujorko koledže ir paklausė, ar nepasikeitė jo nuomonė. *Dievulėliau, juk aš vykstu į*

Niujorką mokyti rašyti kūrybiškus reportažus. Kuo, jūsų manymu, galėčiau būti jums ten naudingas? – norėjo paklausti jų Malekas. Tačiau šiems žmonėms gyvenimas susidėjo iš panaudotų ir praleistų galimybių. Jie pareiškė, kad daug Irano konsulato JTO darbuotojų leidžia savo vaikus į valstybinį koledžą, kuriame jis dėstys, nes brangios privačios mokyklos jiems neįkandamos. Iš esmės jie siūlė jam stebėti jų pačių diplomatų vaikus Niujorke. Tai buvo nepadoru. Ir visiškai suprantama.

Fani tarė:

– Galite pasakyti Sinai, kad buvote su manim susitikęs. Arba, jeigu nenorite, galite ir nesakyti. Mes dar pasimatysime.

– Dėl ko?

– Yra daug priežasčių, dėl kurių mums verta susitikti.

Iš didelio rūsio, kurį Vafa klanas buvo išnuomojęs kažkokiam sporto klubui, sklido treniruoklių žvangesys ir vietos kietuolių stenėjimas. Šis namas buvo vienas iš tų senų, blogai prižiūrimų pastatų, kurių revoliucija nepasivargino konfiskuoti iš Sinos šeimos. Sinos butas buvo trečiame aukšte. Svetainė buvo beveik tuščia. Be medinio rašomojo stalo su nupjautomis kojomis, joje tebuvo tik nešiojamasis kompiuteris ir tuzinas skirtingo dydžio ir spalvų pagalvių, išmėtytų ant grindų. Pasižiūrėjęs į miegamąjį Malekas pamatė, kad jis užverstas knygomis. Iš pirmo žvilgsnio tai pasirodė neblogas ženklas.

Sina atrodė sveikas ir tikriausiai reguliariai treniravosi svarmenimis. Po drabužiais pūpsėjo stangrūs raumenys, veide švytėjo tuštuma, būdinga žmonėms, pernelyg besirūpinantiems

savo kūnu. Tamsi oda vėjo nugairinta ir įdegusi, ant smakro ir skruostų styrojo savaite neskusti šeriai. Galėjai pamanyti, kad jis vienas iš tų rūsyje stenančių imtynininkų.

Jis pasiūlė Malekui arbatos.

– Ačiū, šiandien jau prisigėriau į valias.

– O kiek puodelių išgėrė Fani?

Malekas ramiai sutiko šį Sinos smūgį.

– Matai, tos arbatinės savininkas mano draugas. Jis man pasakė, kad Fani ten susitiko su tavim. Tačiau tau nėra ko jaudintis. Fani *norėjo* būti pamatytas toje arbatinėje, – paaiškino Sina.

– Neįžvelgiu čia jokios logikos, Sina.

– Nejaugi?.. Aš nepykstu, kad slapčia stebėjai mano namus prieš ateidamas ir paskambindamas prie durų. Tavim dėtas ir aš tikriausiai būčiau ėmėsis tokios atsargumo priemonės. Įprasta procedūra. Šioje pasaulio dalyje mums nuolatos gresia pavojus.

– Tu perdedi. Tu tik nori, kad taip būtų. Pavojus leidžia tau pasijusti svarbiam.

– O jeigu taip ir yra? Amerikoje aš buvau nulis. Niekas. O šiame mieste aš pats įsakinėju, kuriu savo planus.

Na, štai, prasidėjo ta pati sena įgrisusi dainelė; Malekas jautė, kad pats puola į spąstus, tačiau neįstengė susilaikyti aštriai neatkirtęs:

– Neapgaudinėk savęs, žmogau. Jeigu nori nuotykių, smaginkis sau į sveikatą. Tačiau dėl viso pasaulio problemų nesuversk kaltės Amerikai ar neokolonializmui. Negi iš tikrųjų

tiki tomis nesąmonėmis, kurias mums bruko į galvas koledže arba kurių prirašyta tose knygose tavo miegamajame?

– Viena iš tų knygų mano miegamajame, Rezai, yra tavoji. Ir ji visai nebloga. Nemaniau, kad iš tikrųjų sugebėtum parašyti knygą.

Malekas nekenė tokių pokalbių. Tačiau išsisukti niekaip negalėjo. Sina pakvietė jį į Teheraną, ir jis atvyko. Tačiau jo atvykimas nėra besąlygiškas. Jis turėjo klausimų. Tokių, kuriuos derėjo užduoti prieš daugelį metų – net jeigu būtų tekę įstrigti šiame Dievo užmirštame mieste ieškant atsakymų į juos.

Tačiau dabar jis tiesiog norėjo pasigerti. Galbūt jis tik troško susigražinti seną draugą. Koledžo laikų Siną. Jis norėjo, kad jiedu sėdėtų prie kavinės Telegrafo aveniu Berklyje ir kalbėtusi apie politiką gurkšnodami stiprią juodą kavą, slapčia pagardindami ją šlakeliu viskio. Tiek daug vandens nutekėjo nuo to laiko, tiek daug mėšlo teko praryti. Pagalvok, norėjo pasakyti jis Sinai, apie visus tuos organizatorius, vertėjus, vairuotojus, stenografistus, skundikus ir vietos reporterius, kurie dirbo amerikiečiams Bagdado Žaliojoje zonoje ir už jos ribų, metų metus laukdami vizų į senas geras Jungtines Valstijas. Kiek jų taip ir nesulaukė tų išsvajotų išvažiavimo šampų, kurie būtų išgelbėję juos nuo jų pačių tėvynainių, laikusių juos išdavikais, persekiojimo. Įsivaizduok, ką dabar tenka patirti tiems vargšams šunsnukiams. Jie gyvena tarsi kiškiai vilkų pilname miške. Kodėl nepadėkojus likimui už tai, kad mudu abu turime Amerikos pasus? Ir svarbiausia, jis norėjo paraginti Siną viską mesti, atsisakyti to,

į ką jis įsivėlė, nors ir kas tai būtų, ir tiesiog grįžti į Valstijas. Tačiau jis puikiai žinojo, ką Sina būtų atsakęs į tokį pasiūlymą: *Ką ten veikti tokiam juočiui kaip aš?*

– Man reikia išgerti, – pasakė Malekas.

– Tik ne mano namuose.

– Kodėl? Ar todėl, kad dabar dirbi KAF ir bijai nuvilti savo bendrus? Sužinoję, kad namuose turi alkoholio, jie nebelaikys tavęs geru musulmoniuku?

– Ar Fani tau papasakojo apie KAF?

– O tu manei, kad nepasakys? Kas dedasi tavo smegeninėje, Sina? Tie žmonės, kurie priklauso KAF, įtraukė tavo tėvą į mirtininkų sąrašą. Tai jie privertė tave ir tavo senį bėgti iš šalies. Jie tikina vargšus tamsuolius, kad tada, kai šie nukeliaus į dangų, ten juos tikrai pasitiks raudonlūpės skaistulės. Aš neišsigalvoju. Tai tiesa. Tiesiog panaršyk internete ir surasi daugybę svetainių, skirtų tokio pobūdžio kliesdams. Ir tu padedi juos skleisti. Kodėl dirbi tokiems žmonėms?

– Aš tik verčiu.

– Meluoji!

Šį žodį Malekas rėkte išrėkė. Tačiau bent jau taip pratrūko besikaupianti įtampa. Jie stovėjo vidury Teherano, du amerikiečiai. Taip, žvelgiant iš esmės, jie tokie ir buvo. Net jų tartis, pastebėjo Malekas, buvo nenusakomai kalifornietiška.

Jis jautėsi tarsi koks absurdo spektaklio personažas. Kokia nesąmonė, suirzo Malekas. Nesuprasi, kas dedasi šioje absurdiškoje vietoje. Kaip tik to jis ir bijojo –

kad atvykęs čia vėl atsidurs stebuklų šalyje. Ko verta vien KAF. Ši organizacija ir egzistavo, ir neegzistavo. Žinoma, užsienio laikraščiuose rašė, kad Irake veikia specialūs Revoliucinės gvardijos būriai. Jie esą puikiai parengti ir visur turi agentų, vykdančių jų nurodymus. Tačiau KAF visiškai kitokia. Tai aiškos organizacinės struktūros neturintis radikalių dvasininkų, žurnalistų, nepaprastai konservatyvių turgaus prekeivių, pavojingų svajotojų ir buvusių ar esamų karininkų, įsitikinusių, kad, jeigu ne šiandien, tai rytoj pasirodys Išganytojas, sambūris. Jie nesigarsino, tačiau visi žinojo, kad tokie yra. Svarbiausia, jie teikė įkvėpimą kitiems. Jie rodė kelią. Stengėsi kurstyti senstančios revoliucijos ugnį. Negalėjai besti pirštu į konkretų vyruką ir pasakyti: štai KAF. Ši organizacija pirmiausia buvo proto būseną, tačiau ji turėjo savo čiuptuvus visur.

Ir tikriausiai kaip tik dėl to ji taip puikiai tiko tokiam vyrukui kaip Sina. Jis buvo senųjų aristokratų vaikas. Sina nebūtų įsiprašęs į tarnybą reguliarioje kariuomenėje ar kurioje nors vienoje iš konkuruojančių žvalgybos agentūrų, net jeigu nuo to priklausytų jo gyvybė. Jie nebūtų juo pasitikėję. Jie žinojo, kas jis yra: iš esmės – juk amerikietis. Tačiau žmonės taip pat žinojo, kokia turtinga buvo Vafa šeima. Tik pagalvojus apie tokius turtus susisuka galva. Vien kiekvienoje svarbesnėje Teherano gatvėje buvo pastatų, kurie priklausė Vafa šeimai. Ir netgi dabar tas, kuriam pavyktų atgauti bent dalelę tokių pasakiškų turtų, turėtų pakankamai grynųjų pinigų metų metus vykdyti kovines

operacijos, nesivargindamas prašyti valstybės paramos.

Sina buvo įrankis. Jis buvo paverstas įrankiu arba savo noru ėmėsi vykdyti jo funkcijas. Taip pasielgti galėjo tik žmogus, kuris buvo pavojaingas, apgailėtinas, drąsus ir kvailas tuo pat metu. Sinos pasirinkimas rodė, kad Teheranas jam kaip žuviai vanduo. Kur daugiau pasaulyje toks vyrukas galėjo įgyvendinti savo sumanymus? Visose srityse Sina buvo dvasmenis: turtuolis–vargšas, revoliucionierius–kontrrevoliucionierius, tikintis–bedievis, iranietis–amerikietis, kuris važinėjo Teherano gatvėmis motociklu ir galėjo besti pirštu į nemažą dalį miesto nekilnojamojo turto objektų sakydamas, kad *tas, tas* ir *tas* priklausė jo tėčiui.

Po valandos jie pastatė Sinos motociklą prie trijų žvaigždučių viešbučio Talekanio prospekte. Vestibiulyje kiurksojo keletas Venesuelos naftininkų delegaciją atlydėjusių policininkų ir asmens sargybinių, mirtinai nuobodžiaujančių be alkoholio ir moterų. Jų saugomi diplomatai buvo kažkur kitur, tikriausiai linksminami ir vaišinami, o šie vyrukai, neturėdami ko veikti, sėdėjo nutaisę tokius veidus, tarsi būtų ruošęsi ką nors nušauti. Tačiau šio viešbučio rūsyje Malekas ir Sina įžengė į tamsią tuščią užkandinę, kurioje, Sinai ištarus vos keletą žodžių, iš virtuvės atėjo kažkoks vyras, nešinas padėklų su degtinės buteliu ir dviem taurelėmis.

Malekui nereikėjo nieko aiškinti. Kad ir kur Sina pasirodydavo šiame mieste, jis tikriausiai visur turėjo pusiau nematomų žmonių, kurie kadaise dirbo jo tėvui, o dabar

teikė paslaugas jam. Jiedu ištuštino didžiąją dalį butelio be ilgesnių kalbų. Iš gatvės sklido rėksmingos revoliucinės dainos. Jas transliavo iš buvusios Amerikos ambasados, kurią prieš dvidešimt aštuonerius metus per revoliuciją užėmė minios. Ilgą laiką šis pastatas buvo savotiškas Amerikos niekšybių muziejus. Jį vadino Šnipų irštva.

– Turiu išvykti kokiai savaitei, – pasakė Sina.

– Ką tu veiki KAF?

– Tai tik laikraštis.

– Kur išvyksti savaitei?

Sina gūžtelėjo.

– Galėčiau tau pasakyti bet ką, tiesa? Galėčiau pasakyti, kad vykstu parengti reportažo apie tai, kas vyksta prie Iłankos. Arba kad vykstu į Islamabadą vertėjauti šutvei Irano tarpininkų, kurie nori parduoti pakistaniečiams vogtas dujas.

– Bet iš tikrųjų tavo planai visai kitokie.

Jis laukė, kol Sina liausis slapukavęs ir pasakys ką nors, dėl ko iš tiesų vertėjo skristi šešis tūkstančius mylių. Bet tada, nuo keleto taurelių degtinės, Maleką aplankė netikėtas nušvitimas. Ateina laikas, kai du žmonės arba ima bučiuotis ir mylėtis, arba jų santykiai išsikvepia ir pasidaro kebloki. Kažkas panašaus atsitiko ir dabar. Jeigu Sina bent iš dalies neatskleis, ką jis veikia, tada jiems nebėra ko sykiu veikti. Tai reikš, kad jų ryšys nutrūko. Sina tikriausiai tą irgi pajuto, nes tarė:

– Galėtume važiuoti kartu dalį kelio ten, kur susirengiau išvykti šią savaitę. Ar sutinki?

– Kodėl turėčiau?

– Todėl, – po ilgos pauzės atsakė Sina, – kad, kaip ir tam vyrukui Fani, kuris norėjo būti pamatytas toje arbatinėje, man būtų visai ne pro šalį, kad jis pamatytų tave vykstant su mumis iki pat sienos.

– Irako?

Sina linktelėjo.

– Tu nori, kad jis manytų, jog mane yra kam apginti? Kad jis paliktų mane ramybėje, nes, palikdamas ramybėje mane, jis iš tiesų paliks ramybėje tave?

– Taip.

– Tačiau nuo ko mane reikia ginti?

– Šią dalį papasakosiu tau, kai grįšiu iš anapus sienos.

– O kas dės anapus sienos?

– Ten Laukiniai vakarai. Ir man jie patinka.

– Sina, kodėl veliesi į tokius dalykus? Ką tau padarė amerikiečiai?

– Jie myža ant mūsų ir sako: „Šypsokitės, lietutis!“ – sumurmėjo Sina, lenkdamas savo taurelę.

Nuo degtinės Malekas smarkiai apkaušo. Ovali rūšio užkandinė su apsilaupiusiais sienų dažais ir apipelijusiu nutriušusiu kilimu priminė seno kruizinio laivo valgomąjį. Anksčiau, kai anapus gatvės veikė Amerikos ambasada, ši vieta tikriausiai matė ir geresnių laikų. Malekui parimus ant stalo, Sina švilptelėjo, ir iš šešėlio vėl išniro tylus padavėjas, nešinas jogurtu su agurkais.

Dabar Maleką aplankė kitas nušvitimas: jeigu gana ilgai dalyvauji kokioje nors veikloje, tai galiausiai ji virsta tau sąžatais. Koledže Sina buvo tik vienas iš nepatenkintų dvidešimtmečių snarglių, dalyvavusių anarchistų eitynėse Liaudies parke Berklyje ir kvailai šūkavusių *Šalin JAV imperializmq!* O paskui, per tuos metus, kol jis gyveno čia, tas mažas koledžo vaikinukas sutvirtėjo ir virto kažkuo kitu. Jis tarytum ištesėjo pažadą tuoktis, pažadą, kurio neįmanoma atšaukti. Ėmėsi vaidinti savo vaidmenį, įgyvendinti savo gyvenimo užduotį. Malekui, kuris dar vos prieš keletą dienų mokė studentus Niujorke, ši mintis buvo makabriška. Šalia jo sėdėjo žmogus, kurio gyvenimo tikslą tikriausiai buvo galima apibūdinti taip: vieną po kito naikinti vargšus, nusikamavusius ūkininkų vaikus, kilusius, tarkim, iš Viskonsino ar Minesotos, su „M16“ automatu ir penkiasdešimt kilogramų įrangos ant nugaros. Ir jis tai darys, kur tik galės – Anbaro provincijoje, Kunare, visur, kur tik bus tešlaveidžių vaikų, kalbančių su akcentu, nedaug kuo tesiskiriančių nuo jo paties.

Nuo šios minties ir nuo išgerto alkoholio Malekui kilo noras kvailai šūkauti. Jis prisiminė išvykas, į kurias jiedu su Sina leisdavosi koledže. Dažnai jie vykdavo į tokius miestelius kaip Beikersfyldas ir vaikščiodavo po barus. Su savo gitara ir gero kibiro dydžio kaubojiška skrybėle Sina atrodė kaip girtas Meksikos kaubojus, sumanęs nurungti baltąjį žmogų žaidžiant jo paties žaidimą. Mažai atsirasdavo jam prilygstančių kantri dainų atlikėjų. „Lost Highway“ jis išvograudavo taip jausmingai,

kad net skeptiški sunkvežimių vairuotojai ir nuolatiniai barų lankytojai vėliau priedavo prie jo, spausdavo ranką ir nupirkdavo išgerti. Tie laikai atrodė ne šiaip tolimi. Regis, kad jų apskritai nebuvo, kad jis visa tai tik susapnavo. Malekas atstūmė į šalį paskutinę taurelę. Jis jautėsi taip „sumautai“, kad norėjo ką nors sudaužyti arba pakilti laiptais į vestibulį ir įsivelti į muštynes su tais sargybiniais iš Venesuelos. *Laikui bėgant mes, patys to nepastebėdami, virtome žudikais. Mes visi. Tu – subingalvis, Sina! Tu užvertei man ant galvos savo pasaulį!*

Sanandadžas. Irano Kurdistanas. Malekas sėdėjo vienoje lauko ledainėje Abidaro gatvėje. Kurdų vyrai, mūvintys apsmukusiais šalvarais, varstė jį smalsiais žvilgsniais, tačiau nei įtariai, nei priešišškai. Šiems nepaprastai išdidiems vyrams, akimirksniu siekdavusiems durklo, kam nors užgavus jų garbę, buvo tiesiog smalsu. Jis buvo pamiršęs, kokia pritrenkianti čionykštė gamta. Nenuostabu, kad tiek daug norinčių atsirėžti dalį šio krašto sau – kurdai, iraniečiai, turkai, irakiečiai ir net sirai. Tuomet, kai nekraujavo, Kurdistanas buvo gražus kaip atviruko vaizdas. Malekas jautėsi taip, tarsi vyktų dirbti, pasirengęs kirsti sieną pėsčiomis, nelegaliai, ir nebūdamas tikras, ar griš. Jam net kilo pagunda susisiekti su praeities pagalbininkais, pažįstamais kontrabandininkais ir vedliais, kurie, kaip jis žinojo, reguliariai gabeno į Sanandadžą juodosios rinkos prekes iš kitoje sienos pusėje esančio Sulaimanijaho.

Jų gyvenimas buvo nesaldus, tačiau dabar Malekas suprato, kad, norėdamas likti tokiaime žaidime, negali sau leisti atprasti

nuo sunkumų; be to, šitokią kalbą kaip kurdų būtina vartoti kasdien bent po truputį, antraip ji užsimiršta. Čia jis jautėsi šiek tiek per senas ir Sinos užgožtas. Jis troško atsigulti į savo lovą ir išgerti puodelį stiprios kavos.

– Tu mane vežėisi tokį kelią tam, kad autobusu vienas grįžčiau į Teheraną?

– Žinoma. Kelionėje turėsi laiko pamąstyti apie du dalykus, kuriuos noriu tau pasakyti.

– Tai sakyk.

– Ketinu tau suteikti neribotus įgaliojimus. Noriu, kad man atstovautum tvarkant teisinius reikalus tuomet, kai nebūsiu.

Maleką apstulbino vien jau Sinos prašymo mastas. Irane neriboti įgaliojimai atstovauti tokiam žmogui kaip Sina reiškė rūpesčius. Vadinasi, Malekas iš karto būtų patraukęs dėmesį į save. Jis būtų atsakingas už galimus Sinos turtus – turtus, kurie teoriškai galėjo būti jam gražinti, jeigu revoliucinis teismas vieną dieną priimtų palankų sprendimą. Ir Sina buvo vienintelis įpėdinis, kuris galėjo *viską* paveldėti. Kiekvieną žemės sklypą, neveikiantį fabriką ir apleistą restoraną, kurie priklausė jo tėvui.

Malekas pamanė: *Galėčiau tiesiog atsistoti, pasakyti „ne“ ir traukti savais keliais.* Juos siejo ilgalaikė draugystė, kuri įveikė visus jų nesutarimus ir atstumą. Bet tai?.. Užversti ant Maleko neribotus įgaliojimus, kai jie buvo vos už keleto kilometrų nuo liepsnojančio Irako sienos ir kai velniai žino, ką Sina buvo sumanęs ten daryti... o paskui dar pridūręs: *tuomet, kai nebūsiu...* Kodėl jo turėtų nebūti? Kas jam gali nutikti? Malekas

puikiai suprato, kad jam nedera sutikti. Jis neskolingas Sinai tokios paslaugos. Kodėl turėtų užsiversti šitokią naštą? Tačiau prisivertė paklausti tik tiek:

– Kodėl nori suteikti man neribotus atstovavimo įgaliojimus? Ką turėčiau tau padaryti?

– Tiesiog pasakyti, kad sutinki. Apie detales pakalbėsime vėliau.

Malekas nudelbė žvilgsnį į savo batus, o kai pakėlė akis, susidūrė su įdėmiu Sinos žvilgsniu.

– Sutinku.

Sinos veidas atsipalaidavo ir sušvelnėjo. Tarsi Malekas būtų suteikęs jam antrą gyvenimą. Jie kurį laiką sėdėjo tylėdami.

Paskui Malekas atsiduso:

– Klausyk, aš negaliu perskaityti tavo minčių. Sakei, kad turi pasakyti man du dalykus.

– Aš turiu adresą, – Sina patylėjo. – Tavo motinos adresą.

– Ką pasakei?

Malekas tris dešimtmečius nieko negirdėjo apie savo motiną ir pernelyg apie ją negalvojo. Jis laukė, kol Sina pratęs mintį, bandydamas atrodyti abejingas, nors nelabai pavyko. Gal šis nutarė papokštauti?

– Kuo čia dėta mano motina?

– Niekuo. Tik pamaniau, kad norėtum išgirsti, kur ji yra. Žinau, kad nematei jos nuo priešrevoliucinių laikų. Maniau...

– Manei, kad paprašysi seno bičiulio padaryti paslaugą – priiimti neriboto atstovavimo įgaliojimus – ir atsilygindamas

norėjai taip pat padaryti paslaugą?

– Na, taip.

– Tai kurgi ji? – nors Malekas stengėsi tvardytis, tačiau jautė, kad pulsas šiek tiek padažnėjo. – Tai yra, kur ji gyvena – šalia kokio nors paplūdimio Australijoje ar kur nors kitur?

– Ne, ji gyvena toli nuo paplūdimio Teherane.

Autobusu važiavo daugiausia Irako šiitai ir kurdai, vykę į Teheraną medicinos pagalbos, nes jų pačių gyvenamosiose vietovėse trūko gydytojų ir ligoninių. Pilnutėlis autobusas įvairiausio amžiaus, įvairaus aklumo lygio irakiečių, kurių veidų išraiška puikiai slėpė susitaikymą su savo liga. Šis reginys varė iš proto. Ir kai šviesa ėmė blėsti, Malekas pajuto norą žiūrėti už juos.

Mintimis jis grįžo į Sanandadžą, kai buvo užsiminta apie jo motiną Soaad. Kartą, kai jis buvo dvylikos, jo senis parėjęs namo pasakė, kad Soaad juos paliko ir išvyko į Australiją. Ir viskas. Istorijos pabaiga. Šią žinią tėvas pranešė taip, tarsi sakytų, kad pomidorų sezonas baigėsi ir jų daugiau nebebus. Ką dvylikmečiui berniūkščiui daryti su tokia informacija? Po dvejų metų Teheraną apėmė liepsnos. Mokyklas uždarė, karališkoji šeima pabėgo, o revoliucijos išdavikai buvo kariami ant medžių ir apšvietimo stulpų. Užuoť mokėsis Malekas dienas leido stebėdamas studentų grupuočių susirėmimus priešais Teherano universitetą naujai iškeptame Revoliucijos prospekte. Kol jo senis vieną popietę grįžo namo ir triumfuodamas pareiškė: jis išsirūpino visas, ir jie vyksta į Ameriką. Jie važiavo

į Kaliforniją, Fresno miestelį, kur, pasak puikaus Maleko vyresniojo pagalbininko, buvo labai pigiai parduodama sausainių parduotuvė. Jie, tėvas ir sūnus, pradėsią gyvenimą iš naujo Kalifornijoje, toli nuo revoliucijos ir karo. Taip, iš tiesų, jie kepsią sausainius saulėtoje Kalifornijoje.

Autobusas, visą kelią pukšėjęs ir trūkčiojęs, galutinai sugedo šalia Hamadano miestelio, prie suvenyrų parduotuvės, kurioje buvo pardavinėjamos vietinės lėlės, panašios į rusiškas matrioškas, tik menkesnės. Autobusu taip pat važiavo vienas energingas olandų keliautojas, be paliovos fotografavęs aklius irakiečius. Tas vyrukas, aukštas ir lieknas, ir labai šviesiais plaukais, trokšdamas pasitarnauti lydėjo aklius irakiečius vieną po kito iš autobuso į žolingą vietą – nesiliaudamas fotografuoti.

Vaikai ėmė verkti. Vieną moterį irakietę surėmė kažkokie skausmai, ir Malekas girdėjo šnabždantis persų ir arabų kalbomis, kad ją reiktų tuoj pat nuvesti į pirmosios pagalbos punktą.

Neapsikentęs Malekas nuėjo į suvenyrų parduotuvę, kur lūkuriavo keletas vietos taksistų, pasiūlė sumokėti tiek, kad jie neištengė atsisakyti, ir po minutės sėdėjo priekinėje geltono *pežo* sėdynėje, keliaudamas į Teheraną vienas.

Kalifornijoje paaiškėjo, kad „puikusias“ jo tėvo pagalbininkas yra sukčius. Sausainių kepyklėlės verslas jau merdėjo pernelyg ramioje gatvelėje Amerikos užkampio miestelyje. Ši nesėkmė nuvarė jo senį į kapus. Ir per visus tuos įvykius, iki pat šios dienos, Soaad beveik niekada nefigūravo jo gyvenime. Ar ji buvo

Australijoje, ar mėnulyje, neturėjo reikšmės. Tačiau visą šį laiką ji gyveno Teherane. Ir ką jam daryti su ta informacija?

– Susitik su motina, – pasakė jam Sina.

Susitikti su ja? Kam? Pasibučiuoti ir atsigriebti už prarastą laiką?

Kai auštant Malekas pagaliau parsirado į Teheraną, mintis pertraukė Klaros Vikingstad skambutis.

Jį nustebino adresas, kurį ši jam nurodė. Niavaranos rajono gale buvo pusiau uždara vietovė, kurioje gyveno daug vyriausybės darbuotojų ir buvusių tarnautojų. Joje budėjo daug policininkų, nors gatvėse jų sutikdavai retai. Tas paprasčiausiai jaučiama. Čia nebuvo pasilinksminimo vietų, romantiškų pasivaikščiojimų aplinka taip pat neskatinio.

Pro namo langus buvo matyti panoraminis miesto vaizdas. Tačiau kilometrai nešvarios miglos, atsiverdavę prieš akis, didelio susižavėjimo nekėlė. Tolumoje pagrindinėmis miesto arterijomis automobilių srautai lėtai judėjo į niekur, o toliau, pietuose, viskas liejosi į tiesiog apokaliptinį pilkumą.

Privatūs sargybiniai atidarė duris ir palydėjo Maleką į nepaprastai didelę priėmimo salę, dekoruotą kaip įprasta naujesiems turčiams, – bjaurūs šviestuvai, auksiniai apmušalai, pernelyg dideli krėslai ir sofos. Kai laiptais į priimamąjį nusileido Klara, lydimas tarno, kuris ėjo atsilikęs per tris žingsnius ir nudelbęs akis į grindis, ji pasirodė panaši į kokios nors Teherano notarų kontoros tarnautoją. Galvos apdangalai jai niekada netiko. Jie užgesindavo jos ugnį. Ir Malekas niekada nematė jos su galvos

apdangalu, išskyrus tuos atvejus, kai ji viešumoje turėjo juos dėvėti. Situacija buvo labai keista. Malekas pasijuto taip, tarsi jie abu būtų svetimoje teritorijoje.

Tarnai atnešė jiems arbatos ir pasišalino.

– Kieno šis namas? – paklausė Malekas.

Pavardė, kurią ji paminėjo, privertė jį stabtelėti ir pažvelgti į aplinką kitomis akimis. Tai buvo kadaise įtakingo valdininko namas. Šis žmogus nuo revoliucijos laikų dirbo visose vyriausybėse, išskyrus pastarąją. Galimas daiktas, senais laikais jis pasirašė keletą standartinių mirties nuosprendžių. Kilo akivaizdus klausimas: „Kodėl jis? Kodėl čia?“

Klaros akyse jis išvydo norą teisintis. Kartą ji parašė ilgą straipsnį kažkokiam žurnalui ir atskleidė amerikiečių kareivių gyvenimą Irake. Rašinys buvo naudingas ir tikroviškas, sutiktus karius ji vaizdavo kaip pažeidžiamus, pasimetusius ir iš esmės geranoriškus žmones. Viskas atrodė lyg ir teisinga, išskyrus tai, kad tikrovė buvo kur kas sudėtingesnė. Jis pasakė jai, kad tokį akivaizdų šlamštą būtų galėjęs parašyti „bet kuris samdomas rašeiva“. Tada jos veide pasirodė tokia pati išraiška. *Jeigu korespondentas negali rašyti akivaizdžių dalykų, tai kas tada gali?*

– Kitamet bus rinkimai. Šis vyrukas gali grįžti į žaidimą. Jis pažangus. Remia pokyčius, – tarė ji.

– Ir todėl tu atėjai, įsirengi jo namuose stovyklą ir pasidarei jo sugulove?

– Derėtų tau važti antausį, – šaltai, bet neparodydama pykčio tarė ji.

– Liaukis, Klara! Nori pasakyti, kad prikaupęs pinigų savo sąskaitoje Šveicarijos banke ir pasistatęs keletą tokių „makrūmų“ vyrukas staiga sušvelnėjo, išvydo šviesą ir tapo pokyčių ir demokratijos rėmėju? Tavo manymu, jis ėmė atgailauti? Pradėjo rūpintis paprastais žmonėmis?

Ji tik žiūrėjo į jį laukdama, kol šis baigs savo pagraudėjimus.

– Jo rankos suteptos krauju, – pridūrė jis.

– O kieno rankos nesuteptos krauju, Rezai?

Tarnai atnešė dar arbatos. Šalyje, kurioje per dieną žmogus vidutiniškai išgeria apie penkiolika puodelių arbatos ir kiekvienas yra dar silpnesnis ir drungnesnis negu ankstesnis, arbata visada buvo velnioniškai gerai patiekiamą. Kodėl iraniečiai negalėtų pasimokyti iš turkų, kaip užplikyti tikrą arbatą? Malekas pajuto, kad jis kitokiais žodžiais atkartoja tą patį, ką pasakė Sinai kalbėdamas apie jo ryšius su KAF. *Ką Klara iš tiesų sumanė?* – klausė savęs. Atsakymas: didelę sensaciją. Štai ko ji norėjo. Jai neužteko priklausyti rinktiniam užsienio korespondentų klubui. Ji troško rašyti pranešimus iš paties įvykių epicentro. Siekė pelnyti Pulicerio apdovanojimą.

Ką jis galėjo jai pasakyti?

– Klara, tu žaidi pavojingą žaidimą. Juk žinai, kaip čia yra. Kai jie nusprendžia laikyti tave savo taikiklyje, gali ir sunaikinti. Taip, netgi tave.

Dabar Malekas dėl jos nerimavo. Klara turėjo savybių, kurios jam nelabai patiko. Pavyzdžiui, jos nepaprastas ambicingumas arba tai, kad beveik pamiršo jį, kol jai vėl neprireikė. Tačiau

pati Klara jam patiko. Ji buvo labai geros širdies. Jis matė, kaip ji stengiasi padėti kitiems, negalvodama apie save. Ir ji buvo drąsi. Ne tokia kaip „užpakalinių durų“ žurnalistai. Ji puldavo į patį įvykių sūkurių, negalvodama apie savo kailį. Dėl visų šių priežasčių Malekas nuoširdžiai ja rūpinosi. Buvo jai skolingas ir norėjo apsaugoti. Ji įžengė ne į savo teritoriją. Įvykiai galėjo pasisukti pavojinga linkme. Įvykiai *pasisuko* pavojinga linkme.

Klausydamasi jo kalbų ji nusijuokė ir paragino gerti arbatą.

– Kas visų blogiausia gali čia man nutikti? Galbūt kitais metas rinkimus laimės ne *mano* blogiukas, o kuris nors kitas blogiukas. Jeigu dar būsiu čia, jie kuriam laikui įmes mane į kalėjimą. Aš amerikietė. Kiek laiko jie gali laikyti mane cypėje? Tris savaites? Tris mėnesius? Aš išeisiu šiek tiek sulieknėjusi, grįšiu namo ir...

– Parašysi apie tai? – dabar jis pamatė, kad Klara ne tik nesibaimina atsidurti Irano kalėjime, bet netgi to siekia. Tai galėjo suteikti jai naudos. Jis papurtė galvą ir nusišypsojo jai. – Ką gi, gerai. Tu čia viršininkė. Aš tik menkas vertėjas.

– Laikykis manęs, vaiki.

Ji išgelbėjo jį Bagdade. Jeigu ne ji, būtų buvę labai riesta. Kokią teisę jis turėjo smerkti Klarą už tai, kad dėl savo ambicijų ji apsigyveno šiame pompastiškame name su buvusiu ministru ar dar kažkuo?

– Tu manęs nepaliksi, tiesa? – kumštelėjusi jį paklausė Klara. – Mūsų laukia ištis didelis pasivažinėjimas. Čia kažkas bręsta. Aš tai jaučiu. Kažkas rimta. Atvykau čia ne tam, kad sukurpčiau keletą reportažų. Man reikės tavo pagalbos. Ar galėsi

būti su manim?

– Klara, aš turiu darbą Niujorke.

– Puiku, turėk. Jis tau tinka. Tačiau kitais metais ar keletą kitų metų man kartkartėmis reikės tavo pagalbos. Man reikės, kad būtum šalia manęs. Aš sumokėsiu už visus tavo skrydžius. Ar galėsi? Ar galėsi atvykti, kai pakviesiu?

Jis galvojo apie Siną. Ir apie Soaad, savo motiną. Teherane negalėjai likti nuošaly. Tik ne čia. Kur neišvengiamai kas nors atsitikdavo. Klara buvo kovinga moteris. Tačiau Teherane kovingumas buvo pavojinga savybė.

Taip, patvirtino Malekas, jis būsiąs šalia jos. Paskui persų kalba pridūrė:

– Aš jūsų paslaugoms, viršininke.

* * *

Išukęs į vieną šalutinę gatvelę prie Ferdousi aikštės, pačioje miesto širdyje, toli nuo tos vietos, kurioje tą rytą buvo susitikęs su Klara, Malekas sustojo prie vietinės kebabinės. Buvo vidurdienis ir aplinkui nepalijaujamai zujo kebabų išvežiotojai su motociklais. Sėdėdamas čia ant Sinos motociklo su žalia liemene ir keletą dienų neskusta barzda jis niekuo nesiskyrė nuo aplinkinių ir atrodė kaip papietauti sustojęs kebabų išvežiotojas. Eidamas dirbti su Klara jis paprastai nusiskusdavo ir apsilvildavo gerais drabužiais. Tai veikdavo. Tačiau įvairiuose miestuose veikdavo skirtingai. Teherane jo šviesi oda ir švarus

kostiumas padėdavo įeiti pro duris, pro kurias kitaip nebūtum įleistas. Matydami šalia Klaros žmonės dažnai laikydavo jį vakariečiu, pavydėtinais laisvai kalbančiu vietos kalba. Jie elgdavosi su juo pagarbiai, vadindavo „seru“. Kartais jie negalėdavo patikėti, kad jis – tik vienas iš jų, vietinis. Tačiau taip tvarkingai atrodydamas Bagdade 2005-aisiais jis galėjo būti nužudytas. Reikėjo žinoti, kada dera susiliesti su aplinka, o kada išsiskirti.

Ši mintis vėl priminė jam Sina. Kartą, jiedviem įpusėjus studijas koledže, Sina, perbraukęs ranka per savo rudą veidą, tarė Malekui:

– Odos spalva turi reikšmę, brolau. Amerikoje aš pašalietis, svetimas stebėtojas.

Kartais Sina juokaudamas vadindavo Maleką „Jūsų Baltenybe“. Kartais imdavo įkyriai postringauti apie rasines problemas, apie neteisybes, kurias padarė amerikiečiai, tarsi jo seneliai būtų vergavę kokioje nors Luizianos plantacijoje, o ne priklausę turtingiausioms Vidurio Rytų šeimoms.

Idomus klausimas: ar Sina Vafa būtų atsidūręs čia, ar jis darytų tai, ką daro dabar, jeigu jo oda būtų buvusi trim atspalviais šviesesnė?

Malekas papurtė galvą, norėdamas atsikratyti minčių raizgalynės. Kas buvo, tas pražuvo. Kiekvienam savo. Visa tai nesąmonės.

Kartą iš namo Sinos nurodytu adresu išėjo maža moteriškaitė. Amžius atitiko, tačiau ji buvo visiškai nepanaši į jo motiną.

Ir vėlgi – kaip turi atrodyti Soaad? Pagal jo prisiminimus, ji buvo daug aukštesnė negu ta moteris. Tačiau galbūt ji atrodė aukšta tik vaiko akimis – juk paskutinį kartą matė ją prieš trisdešimt metų. Jis stebėjo, kaip ta moteris eina pro kebabinę ir po kelių minučių grįžta nešdamasi šviežios duonos. Ji buvo įsikandusi savo juodos čadros kraštą, kad nereikėtų laikyti jos ranka, kurioje ji nešėsi duoną. Maleko motina niekada nedėvėjo čadros. Dėl Dievo meilės, juk ji mokytoja. Išsilavinusi moteris. Ne, tai ne ji. Jis negalėjo tuo patikėti.

– Žinai, aš su ja kalbėjausi, – pasakė Sina. – Ji vos nenuualpo sužinojusi, kad aš tave pažįstu. Sakė mačiusi per persų palydovinę televiziją tavo interviu, kurį davei pasirodžius tavo knygai. Tada ji norėjo susisiekti su tavim, bet nedrįso ir nežinojo kaip.

Tai kas toliau? *Sveiki, ar negalėtume pasišnekučiuoti? Matote, aš jūsų sūnus.*

Malekas užvedė motociklą, paskutinį kartą pažvelgė į pastatą ir lėtai nuvažiavo link žiedinės sankryžos pagrindiniame prospekte.

Sina paskambino jam trečią dieną. Tai buvo geras ženklas. Jis reiškė, kad Sina nedalyvauja operacijose. *Mamurjate*, kaip jie vadindavo jas žargonu.

– Ar buvai susitikęs su savo motina?

– Buvau nuvykęs tuo adresu, kurį man davei, – kiek patylėjęs Malekas paklausė: – Kodėl tau svarbu, kad su ja pasikalbėčiau?

– Motinos yra svarbios, Rezai.

Taip, motinos tikrai svarbios. Jos gali sugadinti tau gyvenimą, įskaudinti tave arba dingti ir nesuteikti nė trupučio meilės. Arba, jeigu labai pasiseka, jos gali būti viskas, apie ką svajojai. Malekui prireikė daug laiko, kol kepdamas sausainius merdėjančiai sausainių parduotuvei svetimame Kalifornijos miestelyje jis išstūmė ją iš savo galvos ir atsitvėrė nuo tos savo gyvenimo dalies, kuri buvo su ja susijusi. Negi jam tikrai reikėjo, kad Sina primintų, jog motinos yra svarbios? Juos tvirtai susiejo kaip tik imigranto gyvenimas Amerikoje be motinos. Dabar jų saitų tvirtumas atrodė abejotinas. Motinos tikrai buvo svarbios. Tik jis nežinojo, ar ši mintis Sinai reiškė tą patį, kaip ir jam, ar kažką visiškai kita.

Po šio trumpo pokalbio su Sina Malekas nuvažiavo į interneto kavinę prie Valiasro aikštės pasitikrinti savo elektroninio pašto. Mažose kabinėlėse prie eilėmis sustatytų kompiuterių sėdėjo koledžo studentų amžiaus vaikai, kai kurie iš jų tikriausiai ieškodamiesi vyro ar žmonos užsienyje. Tarp įvairių brukalų buvo du elektroniniai laiškai, susiję su Maleko darbu, vienas iš jų nuo vedėjo, kuriame šis pranešė, kad kitais metais jis būsiąs įtrauktas į keletą komitetų.

Malekas apsidairė, paskui pažvelgė pro langą į Vidurio Rytams būdingą pakvaišusį eismą gatvėje. Valiasro prospekte pėstiesiems reikėjo turėti įtempto lyno ėjiko gebėjimų, norint pereiti gatvę vienu bandymu. Autobusų, nukaršusių senų automobilių, naujutėlaičių brangių sportinių automobilių vairuotojai ir fanatiški motociklininkai prekių išvežiotojai

grūmėsi dėl kiekvieno asfalto centimetro. Trūko nebent asilais kinkytų vežimų ir kupranugarių karavanų. Ir po kelių savaičių jis vėl visa tai paliks, grįš dalyvauti komitetų posėdžiuose ir dėstyti.

Kitas elektroninis laiškas sudomino jį kur kas labiau. Jį atsiuntė Džeimsas Makgreivis. Šis buvęs jūrų pėstininkų kapitonas rugsėjį rengėsi ateiti dirbti jo katedroje. Garsusis „Žiemos Babilone“ autorius. Laiškas buvo mandagus. Savimi pasitikinčio žmogaus tonu ir be perdėto entuziazmo, būdingo amerikiečių bendravimui darbo klausimais, Makgreivis rašė ėmėsis dėstytojo darbo norėdamas pažiūrėti, ar yra gyvenimas po karinės tarnybos. Jis pasakė ką tik baigęs skaityti Maleko reportažų knygą, ir jam pasirodė įdomu, kad jiedu tam tikra prasme tuos pačius mūšius matė iš skirtingų pusių. Tai, žinoma, buvo netiesa, tačiau Malekas neprieštaravo perdėtai teigiamam vertinimui. Tiesa ta, kad Makgreivio knyga buvo mažas brangakmenis, apie kurį, deja, žinojo per mažai žmonių. Jis rašė apie amerikiečių kariškių gyvenimą ir savo tolydžio stiprėjantį nusivylimą karu, kuriame kovojo, ypač po antrojo Faludžos mūšio. Ir apie tai jis rašė jausmingai ir įžvalgiai. Malekas stebėjosi, kodėl Makgreivis, turėdamas tokių gebėjimų, sutiko su siūlymu dirbti šiame neturtingame valstybiniame Harlemo koledže, užuot susiradęs darbą kokioje nors didesnio prestižo mokykloje. *Kokia jam prasmė varžytis dėl savo darbo vietos?*

Ar jam derėtų atsakyti į šį elektroninį laišką? Tas žmogus atrodė įdomus. Ir sakydamas vedėjui, kad per savo

paskaitas naudojo Makgreivio knygą, jis nemelavo. Ant viršelio atvarto pateiktoje nuotraukoje Makgreivis atrodė gražus ir nepriekaištingai šviesiaplaukis, tačiau tuo pat metu griežtas, stiprus ir nepaprastai protingas. Grynų gryniausias amerikietis, prisiminė, tuomet pagalvojęs Malekas. Bet gal šiek tiek ir senamadiškas.

Jis paspaudė piktogramą „Atsakyti“ ir parašė:

Sveikas, mielas Džeimsai,

Dabar esu senajame rajone, tiksliau – Teherane, interneto kavinėje. Labai malonu, kad man parašei. Esu tikras, susitikę Niujorke mudu turėsime daug apie ką pakalbėti. Geriausi linkėjimai,

Reza Malekas.

Ne itin draugiškas atsakymas. Tačiau pakankamai draugiškas. Jeigu tas žmogus ruošėsi atimti iš Maleko darbą, galbūt jie bent jau išvengs kraujo praliejimo.

Klarai reikėjo, kad kelias kitas dienas jis visą laiką skirtų jai. Dabar ji turėjo sargybinių komandą, ir jie neleido Malekui važiuoti jos automobilyje. Taigi jam teko važiuoti su rūsčios išvaizdos vyrais antrajame automobilyje ir klausytis jų nesiliaujančių juokų apie tai, kokios spalvos pėdkelnes dėvi moterys gatvėse, vilkinčios visą *hidžabą*. Antrą dieną sargybiniai ėmė jaustis laisviau Maleko draugijoje ir pradėjo jį kalbinti. Vienas iš jų stebėjosi, kodėl jie turi lydėti po miestą užsienio žurnalistę, nors yra svarbesnių darbų. Kai jie abu sužiuro į Maleką, laukdami atsakymo, šis pasakė jiems tiesą:

– Aš tikėjausi, kad tai žinosite jūs, ponai.

Trečią dieną jie nuvažiavo į Kumą, dvasininkų miestą, įsikūrusį už dviejų valandų kelio nuo sostinės. „Žmogus“, kaip Malekas ėmė vadinti Klaros šeimininką, organizavo jai svarbų interviu su gerai žinomu opozicijos dvasininku, kuriam buvo skirtas namų areštas. Malekas su dviem sargybiniais liko laukti Klaros visureigyje tamsintais langais. Po pusantros valandos prie dvasininko namo ėmė rinktis agresyvi minia. Pirmiausia pasirodė tik trys galvažudžiai. Paskui susidarė didesnė grupė. Susirinkusieji ėmė triukšmauti, ir kažkas iš jų ėmė koneveikti tą dvasininką už tai, kad jis priėmė amerikietę žurnalistę. Netrukus prie namo būriavosi apie penkiasdešimt vyrų. Atvyko policininkai ir nieko nedarydami stebėjo minią; buvo akivaizdu, kad šie įvykiai iš anksto sąmoningai organizuoti. Vis dėlto sargybiniai, šalia kurių sėdėjo Malekas, liko šaltakraujiški; jie buvo įpratę prie tokių susidūrimų. Tačiau Malekas matė, kad jie skaičiuoja minutes ir pyksta, jog ta užsienio žurnalistė įvėlė juos į tokią pavojingą situaciją. Galiausiai jie abu iššoko iš automobilio ir atsistojo priešais dvasininko namo duris, prisidėdami prie Klaros automobilio vairuotojo ir kito sargybinio.

Kažkas iš susirinkusiųjų metė akmenį į automobilius. Paskui dar vieną. Netrukus Malekas sėdėjo vienas, stebėdamas akmenų krušą, pasipylusią į automobilio priekinį ir šoninius stiklus. Jis negalėjo išlipti iš automobilio nerizikuodamas gauti akmeniu į galvą. Kai keletas berniukų pribėgo prie automobilio ir bergždžiai bandė jį apversti, užvirė tikra košė. Sargybiniai

puolė link jų mojuodami savo lazdomis, lygiai tokiomis, kokias policininkai naudoja riaušėms malšinti. Kilus grumtynėms Malekui pagaliau pavyko išsmukti pro galinės dureles, tačiau tuo pat kažkas jį sugriebė ir bloškė į automobilio šoną.

Malekas jautėsi taip, tarsi jo kūną būtų valdęs autopilotas. Kartą Karbaloje prie vienos mečetės, pasklidus gandui apie padėtą bombą, kilo paniška suirutė. Iš visų pusių plūstelėjus kūnų srautui, jiedu su Sina pasilenkė, surėmė nugaras ir, stovėdami tarsi imtynininkai ringe, stengėsi išsilaikyti ant kojų. Taip elgtis juos paskatino ne drąsa, o adrenalinas. Ir baimė. Sąmyšiui pasibaigus Malekas tyliai paėjo į šalį ir išsivėmė. Dabar jis jautė ne tiek baimę, kiek pyktį, ypač Klarai, už tai, kad ji įmurkdė juos į šią makalynę. Jos interviu su dvasininku, jeigu tik būtų norėjusi, galima buvo surengti kur kas diskretiškiau. Bet ne, ji troško, kad *tai* atsitiktų. Kad šis įvykis patrauktų žiniasklaidos dėmesį. Ji buvo namo viduje, tikriausiai stovėjo ant stogo ar prie lango antrame aukšte stebėdama ir fotografuodama, kaip jos sargybiniai prie durų, neturėdami kitos išeities, grumiasi su dešimt kartų gausesne minia.

Malekas su įtūžiu, bet tikslingai puolė į kovą, pasiryžęs sužeisti puolančiuosius ir sulaužyti jiems kaulus. Kovos įkarštyje jis prisiminė kapitoną Džeimsą Makgreivį ir pajuto iracionalų troškimą, kad jis būtų šalia. Galvodamas apie Makgreivį ir tuo pat metu švaistydamasis kumščiais jis mintimis vėl nusikėlė į Iraką. Jo nepaliovė stulbinti daugelio amerikiečių karių heroizmas. Kartą matė, kaip vienas jaunas leitenantas iššoko iš

bredlio ir ėmė reguliuoti pavojingą automobilių spūstį vietoje, kurioje, kaip visi puikiai žinojo, knibždėte knibždėjo snaiperių. Klara tada pastebėjo:

– Tik pažvelk į tą gražuoliuką! Ne mes kuriame Holivudo filmus. Holivudo filmai kuria mus.

Pagaliau čia atskubėjo policininkai. Minia baltamarškinių barzdotų vyrų stovėjo ten tarsi statistai filme, laukdami kokio nors ženklų. Maleko veidas buvo kruvinas, jį kartu su Klaros sargybiniais prirėmė prie sienos atsinaujinusi akmenų kruša, lekianti į juos. Jis jautė dėkingumą policininkams, kai šie pagaliau nutraukė muštynes ir ėmė sklaidyti minią.

Malekas atsisuko į sargybinių, kuriam ant skruosto žiojėjo gili žaizda:

– Jie suima mus?

– Tam jie ir atvyko, – atsakė šis su pasibjaurėjimu. – Ir mes tam atvykome. Kad mus suimtų. Politika yra šūdas, broli Malekai. Visiškas šūdas. Neieškok sau bėdų, grįžk į Ameriką.

„Žmogus“ tikriausiai asmeniškai atvyko į Kumą ir pasirūpino, kad jo žmonės, tarp jų ir Malekas, būtų paleisti iš policijos nuovados. Kitą dieną radikalesni laikraščiai išspausdino straipsnius apie „užsienio elementų“ veiklą, nukreiptą prieš „šlovingąją revoliuciją“. Klaros pavardė buvo minima šalia „Žmogaus“, mirgėjo dvasininko namo nuotraukos su priešais jį susirinkusia minia. Pats dvasininkas buvo beveik atvirai apšauktas išdaviku, už tai, kad priėmė savo namuose įtartinus užsieniečius, taip sukeldamas riaušes šventame mieste, siūloma

jį patraukti į Dvasininkų teisimą.

Maleką kamavo nuovargis. Ir skausmas. Per muštynes kažkas smarkiai smogė jam lazda per ranką šiek tiek žemiau peties. Jeigu smūgis būtų pataikęs truputį aukščiau, būtų lūžęs kaulas. Jo naujieji draugai, tie du sargybiniai, išleido jį prie centrinės autobusų stoties Argentinos aikštėje, vos išlipęs iš jų automobilio jis nusprendė tuojau pat sėsti į autobusą ir važiuoti prie Kaspijos jūros. Šalies šiaurėje buvo žmonių, su kuriais jis galėjo susitikti, bet jam reikėjo pabūti vienam ir surikiuoti savo mintis. Šis epizodas Kume buvo vienas iš tų bjaurių nutikimų, kai negalėjai būti tikras, kas prieš ką veikia ir kokių tikslu.

Po dviejų dienų Malekas, pasitikrinęs savo elektroninį paštą mažame motelyje, įsikūrusiame tarp dviejų aptriušusių pakrantės miestelių, kuriame buvo apsistojęs, pamatė, kad jam parašė Klara. Jos viza nebuvusi atšaukta, tačiau ji nutarusi, kad geriausia kuriam laikui išvykti iš šalies. Ji rašė ketinanti grįžti birželį, prasidėjus rinkimams, *ir aš tikiuosi, kad mano geriausias vertėjas visame pasaulyje teisėtai bus šalia manęs.*

Prieš atsakydamas jis permetė akimis internete Amerikos laikraščius norėdamas pasižiūrėti, ar juose yra pranešimų apie tai, kas tą dieną Kume nutiko Klarai. Pranešimų buvo. Daugybė. *Amerikietė žurnalistė trumpam įkalinta Irane...*

Jis parašė Klarai: *Ar naudotis žmonėmis žurnalistams tapo antrąja prigimtimi?*

Gana ilgą laiką Malekas sėdėjo spoksodamas į savo parašytus žodžius, paskui ištrynė tą klausimą ir nutarė apskritai nesiųsti

atsakymo.

Kitas elektroninis laiškas buvo nuo jo studentės Kandisės Vinsent. Laiškas susidėjo iš dviejų dalių. Pirmąją dalį sudarė nuorodos į keletą nuotraukų su paaiškinimais. Kandisė su savo vaikais: ji ruošia jiems pusryčius, paskui išleidžia prie mokyklos. Antrojoje laiško dalyje buvo jos pranešimu pagrįstas straipsnis, publikuotas vietiniame Bronkso laikraštyje, apie tai, kad jos rajone policija panaudojo šaunamuosius ginklus. Paskutinėje nuotraukoje ji, juostele persirišusi rausvai purpurinius plaukus, migdolinėmis akimis žvelgia į objektyvą. Rodės, žiūri tiesiai į Maleką, tarsi mesdama jam iššūkį: *Sunkumų yra visur, dėstytojau. Nėra reikalo važiuoti į kitą pasaulio kraštą jų ieškoti.*

Iš mažos motelio kompiuterinės šalia vestibulio Malekas matė siaurą ruoželį jūros. Bangos siekė motelio pamatus ir grasino užlieti vidų. Dar likę neužlieti paplūdimio lopinėliai buvo užversti nuolaužomis, šiukšlėmis ir senų namų, seniai pasidavusių vandeniui, liekanomis.

Vanduo jam priminė Niujorką. Kartais jis ilgai vaikštinėdavo palei Harlemo upę, 181-ojoje gatvėje pereidavo tiltu į Bronksą ir klaidžiodavo tarp socialinių daugiabučių, kuriuos savo rašiniuose minėjo Kandisė. Praeidamas pro krepšinio aikštes jis matydavo, kaip įnirtingai kamuolį varinėjantys paaugliai, daugelis nusirengę iki pusės, atsisukę nudelbdavo jį nedraugiškais žvilgsniais: girdi, ko čia maklinėja šis kvaištelėjęs baltasis, bene pasiklydo ar atėjo pasilinksinti lindynėse?

Kitoje laiško dalyje Kandisė pridūrė: *Kaip aš ir bijojau, mano*

vaikų tėtis buvo apsilankęs šiomis dienomis ir šiek tiek prie manęs kabinėjosi. Bet niekis, manau, susitvarkysiu. Didžiukitės manimi, dėstytojai.

Malekas išjungė elektroninį pašta. Ir kai jis dar kartą pažvelgė į langą, norėdamas išvysti dalelę jūros, kažkas jam buvo užstojęs vaizdą.

– Šioje šalyje turėtumėte atsargiau rinktis, su kuo bendrauti, pone Malekai, – tarė Fani.

Malekas akimirką grūmėsi su noru pasakyti šiam žmogui, turinčiam įprotį išdygti tarsi iš po žemių, kad dingtų jam iš akių.

– Aš čia tik turistai, pone Fani.

– Jeigu taip, turėtumėte būti dar atsargesnis.

Malekas padarė išvadą, kad Fani tikriausiai yra beatodairiškai drąsus žmogus. Mintis, koks beatodairiškai drąsus žmogus turėtų būti Fani, atėjo Malekui, kai jiedu sėdėjo kaimo arbatinėje ant kalvos viršūnės, nuo kurios buvo matyti jūra. Vienas žmogus negalėjo suktis šiame versle, neturėdamas komandos tuoj būtum *suvaluotas*: ministerijoje vartojo kaip tik tokį terminą – *suvaluotas*. Tačiau Fani, rodės, dirbo vienas.

Malekas nutarė eiti tiesiai prie reikalo:

– Leiskite spėti, – jūs negalite prisikasti prie Sinos Vafos, nes jam teikia kažkokią apsaugą tie žmonės, kuriems jis dirba, taigi nutarėte veikti per mane. Ko jūs norite?

Fani kurį laiką atrodė sutrikęs. Jis žvelgė į mėlyną horizonto platybę, nusidriekusią link Rusijos kranto, rankose išsiblaškęs vartė *Bic* rašiklį. Paskui surikiavęs mintis tarė:

– Matote, kiek žemės nuo čia, kur mes sėdime, iki pat pakrantės? Visa ši žemė kadaise priklausė jūsų draugo tėvui.

Nieko nauja. Žemės valdos, sporto komandos, stadionai ir poilsio centrai – Vafų turtai iki revoliucijos buvo išties nesuskaičiuojami. Prieš daug metų Malekas sužinojo, kad net jo paties tėvas iš esmės buvo vienas iš samdomų didžiojo Mohamado Vafos ir jo dinastijos darbuotojų. Malekas vyresnysis buvo tik vieno iš Vafų restoranų tinklo buhalteris.

– Senais laikais, kai mudu su jūsų draugu dirbome drauge, jis suteikė man atstovo įgaliojimus imtis veiksmų atgaunant konfiskuotus jo tėvo turtus. Tas įgaliojimas buvo terminuotas. Noriu, kad jūsų draugas atnaujintų mūsų sutartį, ir aš galėčiau atlikti savo darbą.

Atstovo įgaliojimai. Jie buvo tarsi stebuklingas burtažodis: „Sezamai, atsiverk“, kurį čia kiekvienas norėjo gauti arba perduoti.

– Norite pasakyti, kad judu su Sina buvote kolegos?

– Dabar tai nesvarbu. Tačiau tai tiesa, aš buvau jo agentūros vadovas.

– Ir jūs taip lengvai atskleidžiate man tokią informaciją?

– Neatskleisčiau, jeigu man tai galėtų pakenkti. Be to, aš jau nebedirbu toje srityje.

– Tai kokioje srityje jūs dirbate, pone Fani?

Jis esąs vertelga, ir nė kiek to nesigėdija. Jis esąs tarpininkas, organizatorius, vyrukas, kuris turi ryšių visose ministerijose. Jis nuolatos „patepa“ kam reikia ranką, suveda žmones, o

jeigu reikia padaryti šią tokį spaudimą, paskambina kokiam nors vidurinės grandies policininkui arba gaujai galvažudžių Teherano pietuose, kurie atlaisvina reikalingą pastatą, užima jį arba sudegina. Jis priklauso tai rūšiai žmonių, be kurių nieko neįmanoma padaryti. Praėjus apytiksliai dešimtmečiui po revoliucijos, tokie žmonės kaip jis tapo ypač reikalingi tiems, kurie buvo praradę savo turtus. Pradėjo grįžti tremtiniai, kurie siekė susigrąžinti savo konfiskuotą turtą. Tačiau vieni jie nieko negali pasiekti. O tokie vyrukai kaip Fani laksto už juos po įstaigas ir gauna už tai komisinius. Ir visi patenkinti. Kodėl?

– Todėl, kad iš užšaldyto turto niekam nėra jokios naudos, pone Malekai.

Maži valdininkėliai svarbiose valstybinėse įstaigose irgi gauna savo atlygį. Jie pasirašo reikalingus turto perleidimo dokumentus ir gauna savo dalį, kai pirminis verslo ar turto savininkas jį parduoda. Tai dvokiantis vyrų su dirbtinėmis šypsenomis labirintas. Apgaulės ir lengvų pinigų piramidė. Nemažai laiko dirbęs Teherane Malekas suprato, kaip veikia šis tinklas. Taigi nieko ypač nauja Fani jam nepapasakojo. Tačiau jis nežinojo, kaip būtent Sina bandė pasinaudoti šia sistema.

Kita vertus, taip pat buvo įmanoma, kad Sinos šis reikalas apskritai daugiau nedomino. Atrodė, kad jis ir taip patenkintas savo gyvenimu. Jis rado savo nišą, prisidėjęs prie tų žmogėdrių iš KAF. Jis visuomet norėjo priklausyti kokiai nors įtakingai bendrijai. Dabar jis priklausė.

Visa tai piršo klausimą: kodėl Sina vis tiek norėjo suteikti

atstovavimo įgaliojimus? Ir kodėl Malekui?

– Nemažai žmonių tiesiog išsirūpina fiktyvius įgaliojimus, – tarstelėjo Malekas. – Aš pats žinau keletą tokių atvejų. Kodėl ir jums taip nepadarius? Juk turite ryšių. Jūs galėtumėte nenubaustas prastumti ir ne tokį reikalą. Kodėl nesukurpiate dokumento, kuris suteiktų jums teisę rūpintis Sinos turto atgavimu?

– Jūs beveik teisus. Kiekvienas gali sukurpti dokumentą iš nieko. Kaip jūs galite parašyti knygą, pone Malekai, – Fani nusišypsojo, be abejo, manydamas, kad jo komentaras labai taiklus. – Vieną minutę prieš jus tik tuščias lapas popieriaus, kitą minutę jūs užpildote formą, ir jis tampa nauja realybe. Taip, aš galėčiau taip padaryti. Tačiau norimas prizas, Vafų turtai, yra pernelyg didelis, kad jo būtų galima siekti neteisėtomis priemonėmis. Jį stebi daug kitų akių. Įtakingų žmonių. Todėl šis konkretus atstovavimo įgaliojimas turi būti visiškai teisėtas. Kitaip negalima.

Vėl Irakas. Kažkoks arabas padega save. Tai nutiko Kirkuke. Malekas ir Klara lankėsi Turto grąžinimo biure, kur žmonės ateidavo skųstis dėl Sadamo laikais neteisėtai atimtos žemės. Protestuodamas šis savotiškas žmogus sunešė visus savo dokumentus į kiemą, apipylė juos ir save benzinu ir uždegė degtuką. Žmonės bėgiojo aplinkui šaukdami, jog kažkas turi užgesinti ugnį. Tačiau niekas negesino. Malekas sustingęs spoksojo į liepsnojantį žmogų, tarsi stebėdamas magijos seansą. Klara biure ėmė interviu iš naujojo tarnybos vadovo kurdo, kuris

atkakliai tvirtino, kad jam nereikia vertėjo ir kad arabai turi grįžti atgal į pietus, kur ir yra jų žemės. Taigi Malekas stovėjo ten ir stebėjo, kaip tas žmogus, jo paraiška žemei atgauti, atstovavimo įgaliojimas ir dar balažin kokie dokumentai, kuriuos jis turėjo pasiėmęs, dega virsdami pelenais. Prie to šleikštaus kvapo neįmanoma priprasti. Ir tas kiemas, visas užverstas ankstesniojo režimo dokumentais. Paraiškomis žemei atgauti. Kai kurios iš jų teisingos, kai kurios išgalvotos... Kai Klara po penkiasdešimt minučių išėjo iš tarnybos vadovo kabineto, ji vis dar nieko nežinojo apie įvykusį susideginimą. Malekas irgi jai nieko apie tai nesakė. Ir kai tą naktį jie mylėjosi, ji liepė jam liautis ir nebūti taip suknistai švelniam.

Fani pasisiūlė parvežti jį atgal į Teheraną.

– Ačiū, bet aš verčiau pasiliksiu čia dar dienai ar dviem. Man reikia surikiuoti mintis.

– Kaip pageidausite.

Fani paprašė atnešti sąskaitą. Jam primygtinai reikalaujant, jiedu buvo užsisakę didelį troškinį su gausiomis ryžių porcijomis. Malekas jautėsi apsunkęs. Jis būtų galėjęs užmigti tiesiog čia. Fani atsistojo. Už dviejų stalų keletas skardžiabalsių verslininkų karštai aptarinėjo kažkokių aplinkinių žemių kainas. Aplink maisto likučius sukosi nedidelės musių armijos. Nosį rietė žalių svogūnų ir prakaito kvapas.

– Leiskite jums patarti, – tarė Fani, žvelgdamas į sėdintį Maleką. – Jūsų draugė, ta amerikietė žurnalistė, ir tas incidentas Kume prieš keletą dienų... – jis papurtė galvą. – Jūs žaidžiate

su ugnimi, pone Malekai. Man tai nerūpi, aš tai sakau jums tik norėdamas, kad nepatektumėte į bėdą. Ta užsienietė pridarys jums nemalonumų. O tam vyrukui, su kuriuo ji dirba, anksčiau ar vėliau valdantieji iškels bylą.

– Aš niekaip negaliu paveikti ponios Vikingstad sprendimų.

– Bet jūs vykote su ja į Kumą. Aš tai žinau.

– Aš dėstau universitete Amerikoje, pone Fani. Atvykau čia trim savaitėms per vasaros atostogas. Paskui aš grįšiu į savo saugų, nuobodų gyvenimą.

– Aš bent jau pasakyčiau jūsų draugei žurnalistei, kad ji žaidžia klaidingoje pusėje.

Malekas nė nemirktelėjo.

– O kas, jeigu toks yra jos sumanymas – žaisti klaidingoje pusėje?

Jis suprato, kokie svarūs jo ką tik ištarti žodžiai. Fani tai irgi suvokė. Jo rimtą veido išraišką pakeitė vos pastebimas susižavėjimas ir jis atsakė:

– Jūsų draugė amerikietė žaidžia rimtesnį žaidimą negu galėčiau manyti.

– Amerikiečiams įprasta žaisti tokius žaidimus. Tik dažniausiai jie nesuvokia tai darydami.

Fani nusijuokė ir vėl atsisėdo.

– Ak, kaip norėčiau, kad mudu būtume kartu dirbę prieš daugelį metų. Jūs man taip prie širdies.

– Ko konkrečiai jūs iš manęs norite, Fani?

– Kad atvestumėte savo draugą į protą. Dirbti su KAF nėra

naudingas užsiėmimas, veikiau priešingai. Paklauskite tų, kurie buvo su jais susidūrę. Jie nesuinteresuoti, kad jis atgautų savo tėvo turtus. O aš suinteresuotas. Vyrukams iš KAF rūpi tik vienas dalykas: pasaulio pabaiga.

– O jeigu ir mano draugui rūpi tik tai? Ką, jeigu jis jau nebenori nieko atgauti?

Malekas matė, kad Fani iš tikrųjų svarsto tokią galimybę pirmą kartą. Jis susiraukė. Mintis, kad fanatiko neįtikinsi elgtis protingai, jam nepatiko.

– Man sunku patikėti, kad Sinai Vafai neberūpi susigražinti tai, kas teisėtai priklauso.

– Todėl, kad jūs matuojate Siną Vafą savo pasaulio samprata. Nei jums, nei man nekyla mintis kišti nosies anapus sienos ir pažiūrėti, ką amerikiečiai veikia Nadžafe ir Karbaloje. Mums kur kas smagiau sėdėti čia ir prisikimšti pilvus. O Sina Vafa...

– Ar tik nenorite pasakyti, kad jis tapo nuoširdžiu tikinčiuoju? – paklausė Fani, sprendžiant iš veido išraiškos, nuoširdžiai susidomėjęs.

– Juk jūs kadaise buvote jo agentūros vadovas. Manau, jūs turėtumėte geriau žinoti, kas dedasi jo galvoje.

Malekas nutraukė ilgą pauzę paprašydamas Fani, kad pavėžėtų jį iki motelio. Įsėdęs į automobilį Malekas tarstelėjo:

– Niekas neįvyksta be priežasties.

Fani, kuris pasidarė keistai tylus, nenuleisdamas akių nuo kelio pritarė:

– Tikrų tikriausia tiesa.

– Taip aš manau, o kokia jūsų nuomonė, pone Fani?

– Mano?

– Jums nederėtų vienui vienam vaikytis Sinos Vafos, kad ir kiek jis būtų vertas. Jūs galėjote likti su saviškiais, buvusiais kolegomis. Kodėl išėjote iš tarnybos? Kas nutiko? Negi narkotikų tranzito iš Afganistano į Turkiją verslas teikė per mažai pajamų? Arba kontrabanda iš Iļankos uostų? Jūsų buvę kolegos viską kontroliuoja šioje šalyje, ką kalbėti apie pietų Iraką ir vakarų Afganistaną. Ir, tiesą sakant, juos ir pasaulio pabaigos laukiančius pakvaišėlius iš KAF skiria tik vienas žingsnis.

Fani nenuleido akių nuo vingiuojančio džiunglių kelio:

– Taip, tačiau kartais vienas žingsnis yra viskas.

– Būtent. Tai kam palikti tarnybą? Manau, ilgainiui ji būtų davusi didesnę pelną. Užlipote ant nuospaudos kokiam nors savo viršininkui? Taip?

– Pone Malekai, dabar aš noriu švaraus verslo. Aš gražinu gyvenimą mirusiems turtams, kurių savininkai prarado bent kokią viltį kada nors juos susigražinti. Padaręs tai, pasiimu savo mokestį. Šis verslas visai kas kita negu prekyba narkotikais arba pelnymasis iš amerikiečių mums primestos blokados. Trumpai tariant, aš *neimportuoju* sauso kūdikių maisto ir nelaikau jo, kol kaina pasiekia reikiamas aukštumas. Aš *nenoriu* pelnytis iš alkanų kūdikių ir narkomanų.

Puiki kalba. Taurūs jausmai. Galbūt ir dalis tiesos. O gal – nė lašo.

– Tačiau kodėl jums taip parūpo Sina Vafa? Juk turėtų būti

tūkstančiai kitų panašių objektų.

– Kito tokio stambaus objekto nėra. Prastūmęs šį reikalą galėsiu viską mesti ir visą likusį gyvenimą ilsėtis. Be to, Sina Vafa man skolingas. Aš pasirūpinau, kad jam būtų gražintas konfiskuotas jo tėvo namas. Ko taip nustebote? Negi jis jums apie tai nepasakojo? Paklauskite, kai sugriš. O dar geriau, paklauskite jo motinos.

– Jo motinos?

Fani gaižiai nusijuokė. Jis kažin ką prisiminė, ir tai jam buvo nemalonu. Jis net sustabdė automobilį, susirado mobiliojo telefono atmintinėje numerį ir paprašė Maleko įsivesti į savąjį.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.